

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

HRVATSKI STUDIJI

ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

David Vučić

**VELIKE MIGRACIJE – SIGURNOSNA
PRIJETNJA HRVATSKOM PROSTORU?**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

HRVATSKI STUDIJI

ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

David Vučić

**VELIKE MIGRACIJE – SIGURNOSNA
PRIJETNJA HRVATSKOM PROSTORU?**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: doc. dr. sc. Stjepan Šterc

Zagreb, 2019.

Izjava o autorstvu rada

Potvrđujem da sam osobno napisao rad *Velike migracije – sigurnosna prijetnja hrvatskom prostoru?* i da sam njegov autori.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima jasno su označeni kao takvi te su adekvatno navedeni u popisu literature.

David Vučić

Zagreb, rujan 2019.

Sažetak

Velike su migracije prema Europi 2015. godine, kada je zabilježen preko 850 tisuća osoba, pokazale i potvrdile ugrožavanje sigurnosnih europskih sustava, do razine sigurnosne prijetnje. Izbjeglička kriza nikad nije bila aktualna kao danas zbog velikog priljeva migranata i izbjeglica iz Bliskog istoka i Sjeverne Afrike čija su krajnja odredišta razvijene zemlje Europske unije. UN-ove projekcije procjenjuju, u budućnosti, ulazak u Europu od 500 do 750 milijuna ljudi, što dodatno pridaje na važnosti i ozbiljnosti preseljavanja stanovništva. Utvrđeno je kako se migranti usmjeravaju prema državama za koje smatraju da imaju povoljnije politike azila, a zbog svog geografskog položaja Hrvatska se nalazi na putu prema navedenim državama.

Migracijski su koridori prolazili kroz Hrvatsku i ostavljali velike tragove u prostoru i društvu, koji se u znanstvenim pristupima i metodama trebaju razmatrati u funkciji uspostave prostornog sklada. Od rujna 2015. do kraja godine kroz hrvatski prostor prošlo je preko 600 tisuća migranata i izbjeglica. S obzirom da se Hrvatska nalazi na jednom od krakova tzv. balkanske krijumčarske rute putem koje se povezuju kriminalne skupine Hrvatske i ostatka regije, postoji mogućnost korištenja teritorija za kriminalne aktivnosti. U ovome radu su razrađene sve migrantske sigurnosne prijetnje s kojima se Hrvatska susretala i s kojima će se još susretati.

Cilj ovog rada je podizanje svijesti i razumijevanje sigurnosnih prijetnji, ukoliko one postoje, s kojima se Hrvatska susrela ili postoji mogućnost da se sretne u budućnosti. S obzirom na manjak literature na navedenu temu ovaj rad bi trebao osigurati uvid u događanja povezana sa migrantskim kretanjima prema Europi, koja su prolazila kroz hrvatski teritorij te način na koji su utjecala na isti.

Ključne riječi: migracija, migrantski val, sigurnost, prijetnja, Europa, Hrvatska

Abstract

Large migrations to Europe in 2015, when more than 850,000 people were recorded, showed and confirmed a threat to European security systems, to the level of a security threat. The refugee crisis has never been as acute as it is today due to the large influx of migrants and refugees from the Middle East and North Africa whose ultimate destinations are developed countries of the European Union. UN projections estimate that 500 to 750 million people will enter Europe in the future, further adding to the importance and seriousness of population relocation. Migrants are found to be targeting countries they consider to have more favourable asylum policies, and because of their geographical location, Croatia is on its way to these countries.

Migration corridors were passing through Croatia, leaving great traces in space and society, which in scientific approaches and methods should be considered in order to establish spatial harmony. From September 2015 to the end of the year, over 600,000 migrants and refugees passed through the Croatian territory. Since Croatia is located on one of the so-called branches of Balkan smuggling routes through which criminal groups of Croatia and the rest of the region connect, there is a possibility of using the territory for criminal activities. This paper elaborates on all the migrant security threats that Croatia has encountered and will still face.

The aim of this paper is to raise awareness and understanding of the security threats, if any, that Croatia has encountered or may face in the future. Given the lack of literature on this topic, this paper should provide insight into the developments related to migrant movements towards Europe, which traversed the Croatian territory, and how they influenced it.

Key words: migration, migrant wave, security, threat, Europe, Croatia

Sadržaj

1. UVOD	8
1.1. Predmet istraživanja.....	9
1.2. Teorijsko-metodološki pristup	9
1.3. Zadaci, ciljevi i metode istraživanja	10
1.4. Dosadašnja istraživanja.....	10
1.5. Osnovne hipoteze.....	12
2. HRVATSKI PROSTOR - GEOGRAFSKO I GEOPOLITIČKO POIMANJE.....	13
2.1. Teritorij, akvatorij i granice	13
2.2. Regionalne i globalne koncepcije kontrole i interesa	14
3. POVIJESNA PRESELJAVANJA - OSNOVNI PRISTUP	16
3.1. Seobe naroda.....	17
3.2. Osvajanja migracijama	18
4. VELIKE MIGRACIJE PREMA EUROPI.....	20
4.1. Migracijski potencijal	20
4.1.1. Afrika i Azija.....	22
4.2. Usmjeravanje	24
4.3. Selektivna migracija i radna snaga	25
4.4. Kopnene i morske rute.....	26
5. VELIKI MIGRACIJSKI VAL KROZ HRVATSKU	27
5.1. Smjer, intenzitet i posljedice.....	28
5.2. Migracijska politika	29
6. MIGRACIJSKA PRIJETNJA	30
6.1. Koncepcija „hot spota”	31

6.2. Zaštita granica.....	32
6.3. Morska ruta	33
6.4. Migranti u Bosni i Hercegovini	35
6.5. Supstitucija stanovništva.....	37
7. BUDUĆA ZBIVANJA.....	39
7.1. Novi valovi	40
7.2. Selektivna imigracija	41
8. ZAKLJUČAK	45
8.1. Referiranje na hipoteze	45
8.2. Opći zaključci	46
9. LITERATURA I IZVORI PODATAKA	48
9.1. Literatura.....	48
9.2. Izvori podataka	50
10. POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFOVA	51
10.1. Popis slika	51
10.2. Popis tablica i grafova.....	52

1. UVOD

Migracije su u najširem smislu, prostorna pokretljivost stanovništva, a u užem smislu trajna promjena mjesta stalnoga boravka pojedinaca ili društvenih skupina (Hrvatska enciklopedija). Pojedinačne i migracije manjih skupina povijesna su konstanta i ljudska potreba, a zaslužne su za brojna postignuća, ali i negativne pojave koje su se događale tijekom povijesti (Mikac, Dragović 2017). Međunarodne migracije pojavljuju većinom u tri oblika: (1) zakonite ili slobodne migracije pojedinaca koji po vlastitoj volji i u okviru postojećih zakona mijenjaju državu svoga prebivališta ili boravišta; (2) prisilne migracije, kad ljudi bježe ili kao pojedinci u strahu ispred progona ili masovno zbog straha pred kršenjem ljudskih prava ili humanitarnog prava te drugih okolnosti koje su prouzrokovane različitim konfliktima ili katastrofama; (3) nezakonite migracije, koje uključuju nedopuštene prelaskе granica te nedopušteni ulazak odnosno boravak u drugoj državi (Vlada Republike Hrvatske, 2007. prema Mikac i Dragović 2017). Nezakonite migracije povijesno gledano relativno mlad koncept jer zakonska ograničenja ulaska u stranu zemlju nisu ni postojala prije kasnog 19. stoljeća (Mesić, 2002 prema Cukon 2013).

2015. godinu obilježile su masovne migracije prema Europi što je dovelo do migracijske krize koja nije izbjegla ni Hrvatsku koja je tada uglavnom služila kao tranzitna zemlja prema željenim europskim odredištima. Preko njena teritorija je samo u razdoblju od rujna 2015. do ožujka 2016. godine prešlo preko 700 000 ljudi (Šelo Šabić i Borić, 2016 prema Pesek 2018). Migrantski val zapravo je posljedica višegodišnjih tranzicijskih procesa na Bliskom istoku i u Sjevernoj Africi u sklopu tzv. Arapskog proljeća. Tranzicijski procesi su u Siriji i Libiji rezultirali građanskim ratom, ali i uzrokovali nestabilnost i humanitarnu krizu u njima susjednim zemljama, posebno u Turskoj i Libanonu (Tadić, Dragović, Tadić 2016).

Iako je Hrvatska trenutno samo tranzicijska zemlja to ne isključuje činjenicu da može biti žrtva sigurnosnih ugroza. Naposljetku, oduvijek su hrvatski prostor, od dolaska Hrvata na Jadran, usmjeravale i pratile stalne težnje izbijanja drugih naroda na to toplo more i bogatu obalu te stalna borba Hrvata za očuvanje upravo jadranske fasade (Šterc, Komušanac 2012). Možda Hrvatska nije žrtva terorističkih napada, koji siju strah po

cijeloj Europi, ali joj se može dogoditi nešto puno gore od toga, a to je gubitak hrvatskog identiteta i supstitucija stanovništva migrantima.

1.1. Predmet istraživanja

Europska unija se danas suočava s najvećim nekontroliranim priljevom migranata i izbjeglica u svojoj povijesti tako da se slobodno može govoriti o migracijskoj i izbjegličkoj krizi. Zbog nekontroliranog priljeva migranata u 2014. i 2015. godini u Europsku uniju, posebno se istaknulo pitanje nadzora i sigurnosti granica određenih država. Evidentno je da su države i institucije Europske unije kasno prepoznale ili pak podcijenile migracijski problem kao pojavu koja predstavlja sigurnosni rizik (Tadić, Dragović, Tadić, 2016). S obzirom na navedeno, predmet istraživanja je na temelju dostupne literature utvrditi predstavljaju li migranti sigurnosnu prijetnju Hrvatskom prostoru te kako mogu utjecati na hrvatski prostor i identitet ukoliko se odluče zadržati u Hrvatskoj. Također, može li se hrvatski prostor kao tranzitna ruta prema Europskoj uniji iskoristiti za nezakonite migracije i sigurnosne prijetnje.

1.2. Teorijsko-metodološki pristup

Teorijsko metodološki pristup će biti standardan te će se njime razmatrati prostorni identitet Republike Hrvatske te njezin koncept nacionalne sigurnosti u kontekstu Velike migrantske krize koja je predstavljala problem i prijeti cijelom europskom kontinentu. Potrebna je prostorna identifikacija i određivanje hrvatskog prostora i njegovih zakonitosti da bi se mogla shvatiti povezanost hrvatskog prostora sa migrantskim valovima. Također proučavanje analitičkih i statističkih podataka pobliže će odrediti oblik migracija, te njihove uzroke, putove, ciljeve, itd. Naposljetku, bitno je odrediti koncept sigurnosti, koji kroz cijelu povijest čovječanstvu predstavlja temeljnu potrebu, te povezanost između hrvatskog prostora, migracija i sigurnosti.

1.3. Zadaci, ciljevi i metode istraživanja

Glavni zadaci ovoga rada biti će pregled i razmatranje relevantne literature vezane za područja prisilnih migracija, ekonomskih migracija, nacionalne sigurnosti te utjecaja svega navedenog na hrvatski prostor, stanovništvo i sigurnost. Nadalje, potrebno će biti definirati i objasniti važnost hrvatskog prostora u kontekstu Velike migracijske krize, te s obzirom na navedenu krizu utvrditi predstavlja li ona sigurnosnu prijetnju. Posljednji zadatak bit će pregled podataka o mogućim budućim migrantskim trendovima i zbivanjima koja bi se mogla odvijati na hrvatskom prostoru. Cilj je razmatranje i definiranje prostorno društvenih zakonitosti, sigurnosti hrvatskog prostora te predviđanje budućih promjena koje bi se mogle dogoditi na istome. Metode koje će se koristiti su logičke, teorijske, misaone koje uključuju komparaciju, konkretizaciju, analizu i deskripciju. U radu nije korištena prava kvantitativna metoda ali su se koristili različiti izračuni i vremenska obilježja kao osnova za prikaz različitih prostornih kretanja. Povijesna metoda korištena je kako bi se prikazali prethodni događaji koji su na jednak način obilježili svijet. Također, korištena je grafička metoda kako bi se prikazalo realno postojanje prostornih sfera.

1.4. Dosadašnja istraživanja

Dosadašnja istraživanja su uglavnom prikazivala kakvi su sigurnosni rizici za Europu uslijed Velike migrantske krize, nedostatak migracijskih politika, utjecaj migranata na tržište rada, itd. iz čega se može zaključiti da se relativno mali broj radova točno odnosi na pitanje migracija i sigurnosti u Hrvatskoj.

Izuzev Šterca i nekolicine autora pored njega koji na jednaki način upozoravaju na opasnost te pridaju na važnosti mnogih projekcija koje mogu biti ključne za Hrvatsku i njezinu budućnost, literature o sigurnosti Hrvatske u kontekstu Velike migracijske krize gotovo da i nema. Uglavnom je ona uklopljena u nekakve veće analize sigurnosti Europe, tržišta rada, migracijskih politika, itd.

Tadić, Dragović, Tadić (2016), Tatalović, Malnar (2016) te Zlatković Winter (2004) u svojim su se radovima bavili pitanjem sigurnosti Europske unije. Prema njihovim zaključcima sve članice Europske unije bi trebale jednako postupati prema migrantima

uvođenjem zajedničke politike o migracijama. Nadalje, naglašavaju potrebu za pružanjem pomoći državama koje prve dolaze u dodir sa migrantima s ciljem izgradnje migrantskih kampova. Također, sve relevantnija postaje potreba za suradnjom policija, obavještajnih agencija i ostalih europskih agencija s ciljem sprečavanja nezakonitih radnji na migrantskim putovima. Iako je Europa žrtva sigurnosne prijetnje, autori ne zagovaraju zatvaranje granice zato što ono nije, dugoročno, održivo rješenje. Navode da je puno bolje rješenje stvaranje i definiranje sveobuhvatnih i opće prihvaćenih strategija kojim će se odgovarati na izazove.

Penava (2011) navodi da je utjecaj migracije na tržište rada aktualna tema jer su s globalizacijom migracije sve vidljivije. U svome radu ona ispituje utjecaj migracija na europsko tržište rada, te ne uspijeva doći do valjanih zaključaka o utjecaju migracije na bilo koji ishod tržišta rada (zaposlenost, nezaposlenost, stopu zaposlenosti, stopu nezaposlenosti, stopu participacije radne snage, godišnje zarade). Kao mogući uzrok nedostatka valjanih zaključaka navodi heterogenost europskih tržišta rada i nemogućnost uspoređivanja u tom kontekstu. Također, navodi da bi se uvođenjem selektivne migracijske politike i rješavanja problema nezakonitih migranata omogućilo korištenje migrantske radne snage kao motora rasta europskih ekonomija.

Varga (2018) kao jedan od zaključaka svoga rada navodi da je Hrvatska suočena sa brojnim problemima poput smanjenja i starenja stanovništva, te općenitog postojanja nedostatka radne snage. Istim problematikom bavili su se Šterc i Komušanac (2011) te su došli do zaključka da je Hrvatskoj potrebna revitalizacija stanovništva. Ona se može odviti na dva načina: revitalizacijom postojećeg stanovništva ili revitalizacijom imigrantskim stanovništvom. Također napominju da treba biti oprezan kod revitalizacije zbog moguće supstitucije hrvatskog stanovništva.

Čačić-Kumpes, Gregurović, Kumpes (2012) u svome istraživanju stavova prema imigrantima su dobili nedvosmislene odgovore izražavanja visoke razine ksenofobičnosti, što je dokaz nespremnosti prihvaćanja dolaska migranata. Navedena nespremnost se ne pripisuje samo strahu od konkurencije na tržištu rada već i zatvorenosti prema kulturnoj različitosti. Rezultati su pokazali da većina ispitanika u velikoj mjeri, bez obzira na većinu sociodemografskih obilježja s kojima se uobičajeno povezuje percepcija ekonomske ugroženosti zbog prisutnosti imigranata, prihvaća

stavove opisane kao socioekonomska prijetnja i isključivost, tj. da strane radnike smatraju prijetnjom koja ugrožava domaće stanovništvo na tržištu rada.

U istraživanju Pozniak i Petrović (2014) je zabilježena ograničena primjena sigurnosnih tehnika u Prihvatištu za traženje azila (hotel Porin) te se migranti koji se tamo nalaze doživljavaju kao sigurnosna prijetnja. Do toga su dovele kriminalne radnje migranata (krađa, iskorištavanje sustava, neredi, pokušaj silovanja) zbog kojih su se pojačale sigurnosne kontrole te uvele restriktivne politike koje su smanjile prava svim tražiteljima azila.

Kuti (2014) navodi da se po pitanju migracija pojavljuje svega nekolicina radova koji analitički kombiniraju različite aspekte izbjegličkih iskustava s transnacionalnom perspektivom te su ograničeni na nekoliko istraživačkih projekata i nekolicinu autora i autorica. Transnacionalizam i izbjeglice i dalje ostaju relativno rijetka istraživačka kombinacija. Unatoč mnogim studijama o migrantskom transnacionalizmu ili o različitim aspektima izbjeglištva gotovo da i nema istraživanja transnacionalnih aktivnosti i veza izbjeglica.

1.5. Osnovne hipoteze

Na temelju navedenih ciljeva postavljaju se sljedeće hipoteze:

H1 – Prostor Republike Hrvatske migrantima predstavlja važan prometni koridor.

H2 – Migranti predstavljaju sigurnosnu prijetnju hrvatskom prostoru u kontekstu ilegalnih aktivnosti.

H3 – Migranti predstavljaju sigurnosnu prijetnju hrvatskom prostoru u kontekstu supstitucije stanovništva.

H4 – Migracijska selektivna politika važna je za kontrolu migracija i migranata.

2. HRVATSKI PROSTOR - GEOGRAFSKO I GEOPOLITIČKO POIMANJE

Republika Hrvatska nalazi se u središnjoj Europi na samoj granici sa jugoistočnom Europom. Njezin prostor sastavljen je od nekoliko različitih geografskih cjelina. Hrvatski prostor omeđen je panonskom nizinom, alpskim uzvisinama, Dinaridima te Mediteranskim morem (Klemenčić, 1993). Nalazeći se na rubnom dijelu Balkanskog poluotoka na Hrvatsku i oblikovanje njezinog prostora kroz povijest utjecali su različiti čimbenici poput različitih kultura, politika, ekonomija, religija te civilizacija. Okružen Središnjom Europom, Balkanskim poluotokom te Mediteranom hrvatski prostor je bio više puta središtem osvajačkih zbivanja upravo zbog mogućnosti povezivanja Europe sa ostatkom Balkana ali i Bliskog istoka.

2.1. Teritorij, akvatorij i granice

Ukupna površina teritorija Republike Hrvatske iznosi 87 605 kvadratna kilometra od čega je 56 538 kvadratnih kilometara kopneni dio, a 31 067 kvadratnih kilometara Jadransko more (Tatalović, Griozold, Cvrtila 2008). Ovaj teritorij čine tri geografske cjeline: Panonski dio na sjeveru, obala te gorski dio koji predstavlja granicu između dva navedena. Hrvatski akvatorij čine 1244 otoka, otočića te grebena. Obala je dužine 5835 km od čega je 1777 km kopnene obale i 4058 km otočnih obala. Republika Hrvatska graniči sa pet država na kopnu te sa jednom na Jadranskom moru. Cjelokupna dužina kopnene granice je 2237 kilometara. Najveći dio granice Hrvatska dijeli sa Bosnom i Hercegovinom (956 kilometara), nadalje sa Slovenijom (600 kilometara), Mađarskom (348 kilometara), Srbijom (314 kilometara) te Crnom Gorom (19 kilometara) (CIA). Na moru je granica sa Italijom koja iznosi 948 km (Dragović, 2018).

2.2. Regionalne i globalne koncepcije kontrole i interesa

Pojmovi kontrole i interesa se protežu kroz čitavu ljudsku povijest kao izvorišta moći jednih naspram drugih. Halford Mackinder je u svome radu „Demokratski ideali i vrijednosti“ izjavio: „Tko vlada Istočnom Europom, vlada i Heartlandom. Tko vlada Heartlandom, vlada Svjetskim otokom, a tko vlada Svjetskim otokom, vlada svijetom.“ (Mackinder, 1904). No, i prije njega samoga možemo vidjeti da je hrvatski prostor bio zanimljiv osvajačima poput Rimskog carstva te Osmanskog carstva koji su osvajali hrvatski teritorij s ciljem proširenja kontrole na putove između Europe i Azije. U nedavnoj povijesti Republika Srbija je pokušala osvojiti hrvatski teritorij kako bi proširila svoj teritorij ali i kontrolu Balkanskog poluotoka. Taj događaj nazivamo Domovinski rat, a Hrvatska se uspjela oduprijeti srpskoj agresiji te sačuvati svoj teritorij, granice, prirodna bogatstva, izlaz na more, itd.

Hrvatskom prostoru možda nije pripisana tolika važnost kao recimo Heartlandu ali hrvatska zasigurno postaje vrlo važna država kada govorimo o prometnoj povezanosti Europe i Balkanskog poluotoka. Klemenčić (1993) popisuje prometne putove koji su u povijesti imali značajnu ulogu u stvaranju kontrole i interesa. Neki od tih putova su: a) Beč-Zagreb-Split, b) Budimpešta-Zagreb-Rijeka, c) Savska dolina koja se proteže od Slovenije, kroz Hrvatsku, do Srbije, Makedonije, Rumunjske, Bugarske, Turske i Grčke, d) Bosna i Neretvanska dolina koja prolazi kroz Hrvatsku: Budimpešta-Pečuh-Osijek-Sarajevo-Mostar-Ploče, e) Jadransko more koje omogućuje povezanost sa Italijom, Grčkom te Albanijom, f) rijeka Drava koja povezuje Središnju sa Jugoistočnom Europom, g) rijeka Dunav koja, iako malim dijelom prolazi kroz Hrvatsku, ima prometnu važnost (Slika 1). Također na Jadranskom moru postoji veliki broj brodskih luka koje nisu samo služile brodovima koji povezuju Hrvatsku i Italiju već i brodovima svih država koje su htjele plasirati svoje proizvode na europsko tržište (Klemenčić, 1993). Isti autor navodi da je put koji povezuje Panonsku nizinu i Jadransko more bi najvitalniji zato što je njegovim razvojem omogućen razvoj cijele Hrvatske, ali i susjednih zemalja.

Navedeni prometni putovi uvelike mogu pomoći razvoju države i društva pa ih možemo smatrati metom ili ciljem raznovrsnih osvajača koji žele steći određenu kontrolu istih. Izgradnjom i razvojem, osim navedenih i očuvanih prometnih putova, izgradili su se i

novi prometni putovi pa je tako Hrvatska postala zemlja transporta što pogoduje Europskoj uniji. Ulaskom u Schengenski prostor Hrvatska će postati krajnja granica Europske unije, a transport roba i dobara nesmetano će prolaziti kroz sve države Europske unije nakon što prođu hrvatsku granicu. To otvara novo polje zabrinutosti jer osim legalnih aktivnosti mogu se pojaviti i ilegalne aktivnosti.

Slika 1: Prikaz glavnih prometnih koridora kroz Hrvatsku (Klemenčić,1993)

Fig. 4. Main transportaion corridors

Sl. 4. Glavni prometni koridori

3. POVIJESNA PRESELJAVANJA - OSNOVNI PRISTUP

Počeci migracija sežu u daleku prošlost kada su glavni uzroci migriranja bili bijeg od loših i traganje za boljim uvjetima života, a vezani su uz geografske, točnije klimatske promjene. Iz nalaza koji potvrđuju Darwinovu teoriju o Africi kao „kolijevci civilizacija“ može se vidjeti da su praljudi koji su živjeli u Africi bili među prvim migrantima koji su svjesno napuštali jedan i naseljavali drugi prostor. U to doba ljudi su se uglavnom bavili lovom i poljodjelstvom što je dovelo do prostorne pokretljivosti stanovništva u potrazi za lovinom. Svjesno krenuvši iz Afrike praljudi su preko Bliskog istoka i Sjeverne Afrike stigli u Sredozemnu Europu te naselili područje sa bogatijim lovištima i obilnijim resursima za preživljavanje (Babić, 2005).

Različiti povijesni događaji poput ekoloških promjena, ledenih doba, erupcija vulkana, tektonskih gibanja kontinenata značajno su pridonijeli migracijskim kretanjima. Migranti su utjecali na prostor u koji su došli, najčešće ubrzavajući socijalne procese, te su prenosili tehnička sredstva koja su se na taj način širila a ne zadržavala samo na jednom prostoru. Učinak fizičkog susreta, koji je često uključivao i sukobe, između različitih kulturnih, jezičnih i najopćenitije etničkih skupina, pridonio je rastakanju rodovskog poretka i nastanku prvih država (Babić, 2005).

Prema Zlatković Winter (2004) u suvremenijoj povijesti, točnije nakon Drugog svjetskog rata, Europljani su najviše migrirali u usporedbi sa ostalim kontinentima. Bili su prisiljeni migrirati zbog mijenjanja europskih granica Njemačke, Poljske i Čehoslovačke. Tada je u Zapadnu Europu ušlo oko petnaest milijuna ljudi. Četrdesetih i pedesetih godina prošlog stoljeća obilježile su prekomorske migracije gdje je iz Europe otišlo tri milijuna ljudi. Nakon smirivanja poslijeratnih tokova javlja se manjak radne snage pa se počinje raditi na povratku ratom iseljenog stanovništva. Neke zemlje, s druge strane, počinju sa zapošljavanjem stranih radnika iz ne toliko razvijenih zemalja ili kolonija. Navedeni radnici su bili objeručke prihvaćeni ali uz uvjet da se zadrže samo privremeno i da ne dovode obitelji, što je dovelo da stvaranja migrantskih zajednica. Sedamdesetih godina tradicionalno emigracijske države (Španjolska, Italija, Grčka) postaju imigracijske te počinju zapošljavati radnu snagu iz Istočne Europe ali i Sjeverne Afrike te Bliskog Istoka. U osamdesetim godinama se mijenja migracijski obrazac te

azil u zapadnoeuropskim državama traži tri puta više osoba uglavnom iz bivših socijalističkih država.

3.1. Seobe naroda

Seoba naroda jest povijesni naziv za razdoblje velikih migracija mongolskih, germanskih, slavenskih, sarmatskih i drugih plemena, kojima je bio zahvaćen prednjoazijski, europski i afrički prostor u razdoblju od druge polovice 6. stoljeća do polovice 7. stoljeća. 375. godine su Huni, narod Mongolskog podrijetla, prodrli u Europu kroz prolaz između Urala i Kaspijskog jezera, tako zvana Vrata naroda. Njihov prodor u Europu izazvao je strah te potaknuo kretanje barbarskih plemena prema granicama Zapadnog Rimskog Carstva, što je ujedno označilo početak Velike seobe naroda (Hrvatska enciklopedija).

Prve žrtve Huna bili su svi germanski narodi koji su bili protjerani prema granicama Rimskog Carstva. Germanski prodori u Rimsko Carstvo izazvali su gubitak moći Carstva. Prešavši Volgu, Huni su napali Ostrogote koji su se nalazili iznad poluotoka Krim. Dio Ostrogota je bio poražen, a dio njih je pobjegao preko Balkanskog poluotoka u Italiju te će kasnije pomoći caru Zenonu izbaciti tadašnjeg cara Odoakara iz Rima. Nakon Ostrogota na udaru su se našli Vizigoti koji su, kako bi umanjili svoje žrtve, tražili od cara Valensa dozvolu za ulazak i naseljavanje Rimskog Carstva u zamjenu za vojnu službu. Car im je to dozvolio ali Vizigoti dogovor nisu poštovali već su se sukobili sa Rimskim Carstvom. Pobjeđivši u bitci kod Hadrijanaopola, Vizigoti su se uputili prema Rimu kojeg su opljačkali te nastavili svoj put prema današnjoj Španjolskoj gdje su osnovali svoju državu. U srednjoj Europi nalazili su se Vandali koji su također bili potisnuti Hunskim prodorom. Vandali su preko Hispanije i Gibraltara otišli u Sjevernu Afriku gdje su osnovali svoju državu iz koje su se kasnije uputili prema Rimu, opljačkali ga i zapalili. 436. godine Rimljani su pokorili Burgunde te ih 443. preselili u Savoju. Iskoristivši slabljenje rimske vlasti Burgundi su zauzeli područje juže Galije (današnja Burgundija) no njihova je država propala pod navalom Franaka koji su se proširili skroz na jug do rijeke Somme, postavši tako sjevernim susjedima Vizigota i Burgunda. Avari, narod podrijetlom iz srednje Azije, su se proširili na cijelu Panoniju i nametnuli se Slavenima koji su već od prve četvrtine 6. stoljeća preko

donjega Dunava prodirali na bizantsko područje te stvorili snažnu državu. Slaveni su se do početka 7. stoljeća naselili na cijelom Balkanskom poluotoku, a nakon avarskoga neuspjeha pod Carigradom osamostalili su se i stvorili vlastite države. U drugoj polovici 7. stoljeća na područja naseljena Slavenima na istočnom Balkanu doselili su se Bugari, koji su već od kraja 5. stoljeća provaljivali na bizantska područja. Polovicom 7. stoljeća seoba naroda postupno je prestala, a njezina posljedica je bila potpuna promjena političke i etničke karte Europe i okolice što je stvorilo podlogu za nastanak srednjovjekovne Europe (Hrvatska enciklopedija).

3.2. Osvajanja migracijama

U prethodnim poglavljima se može uočiti da se migracije ne događaju samo kada ljudi traže bolje životne prilike ili su jednostavno primorani na migraciju zbog preživljavanja već se događaju kada određena skupina ljudi želi jednostavno posjedovati kontrolu nad određenim prostorom i teritorijem. Kontrola određenog prostora i teritorija predstavlja veliku važnost stanovnicima istog zbog dobara koje im taj prostor omogućava ali i zbog osjećaja sigurnosti. Zorko (2018) u svome djelu navodi dva značajna geografa i njihova razmišljanja o važnosti teritorija: Gottman i Sack. Gottman je identificirao dva razloga za potrebu za teritorijalnosti. Prvi je taj da teritorij pruža sigurnost zato što je to branjivi prostor. Drugi razlog se odnosi na ekonomsku organizaciju prostora te time i dobrobit za stanovnike istog. S druge strane, Sack teritorijalnost vidi kao komponentu moći kojom se stvara i održava geografski kontekst kroz koji spoznajemo svijet. O važnosti teritorija govori i Avery Kolers koji naglašava fundamentalnu važnost teritorija u političkoj teoriji te životu ljudi (Zorko 2018).

Jedan od termina koji se može povezati sa osvajanjem putem migracija jest kolonizacija. Kolonizacija je plansko preseljavanje stanovništva. Postoje tri vrste kolonizacija: unutarnja – naseljavanje slobodnih teritorija unutar zemlje, vanjska – naseljavanje na slobodnim teritorijima susjednih zemalja i prekomorska kolonizacija – naseljavanje prostora na drugim kontinentima. Kolonizacije su provodile velike robovlasničke države s osvajačkim i porobljivačkim namjerama poput Velike Britanije, Španjolske, Portugala, Francuske, itd., a najveće su razmjere dosegnule u doba kapitalizma naseljavanjem cijelih kontinenata. Širenje kolonija pratilo je sustavno

preseljavanje stanovništva metropola i koloniziranje tih područja (Hrvatska enciklopedija).

Pokojni libijski predsjednik Muamar al Gaddafi svojedobno je proročanski izjavio: „Postoje znakovi da će Alah osigurati pobjedu nad Europom bez mačeva, pušaka, bez osvajanja. Nisu nam potrebni teroristi, nisu nam potrebni bombaši samoubojice. Pedeset milijuna muslimana (u Europi) će je pretvoriti u muslimanski kontinent kroz sljedećih nekoliko desetljeća“ (Kalafatić, 2015). Prema podacima Eurostata u 2017. godini u Europu imigriralo 2,4 milijuna osoba iz država koje nisu u Europskoj uniji. Mora se uzeti u obzir da postoji veliki broj neevidentiranih migranata koji se nezakoniti nalaze na području Europske unije. Kada povežemo Gadafijevo proročanstvo i statističke podatke možemo pretpostaviti početak crnog scenarija gdje bi Europa mogla biti osvojena isključivo putem migracija i naseljavanja islamskog stanovništva.

4. VELIKE MIGRACIJE PREMA EUROPI

Usprkos povećanju broja izbjeglica koje su ušle u Europu do 2013. Godine, preko 200 000 osoba i do 2014. preko 400 000 osoba, prava silina useljavanja uslijedila je u 2015. godini kada je zabilježen ulazak preko 850 000 osoba. Nitko taj val nije mogao zaustaviti, granice Europe kao da nisu postojale (Šterc, 2016). Bila je to kulminacija krize s kojom se Europa suočava već više godina (Tatalović, Malnar 2016).

Uzroci koji su doveli do eksplozije migrantske krize u 2015. godini dijametralno su različiti: bijeg od ratnih stradanja, potraga za boljim životom, odlazak iz nefunkcionalnih država te bijeg od različitih vidova ekstremizma i terorizma. Čini se kako izbjeglička kriza nikada nije bila aktualna kao danas zbog velikog priljeva migranata i izbjeglica iz Bliskog istoka čije je krajnje odredište Europska unija (Tadić, Dragović, Tadić 2016). Procjenjuje se kako je 2000. godine bilo oko 150 milijuna migranata u svijetu, deset godina kasnije 214 milijuna uz pretpostavku rasta na 405 milijuna do 2050. godine. Glavni tokovi migracija usmjereni su prema visokorazvijenim zemljama Europske unije koje predstavljaju najpoželjniju, ali i najlakše dostižnu destinaciju (Tadić, Dragović, Tadić, 2016). Navedena migracijska kriza naglasila je slabosti europske sigurnosne, ali i političke arhitekture, nefunkcionalnost europskih mehanizama i posebno u prvoj fazi potakla brojne političke prijepore, javne debate i parcijalna rješenja (Tatalović, Malnar, 2016). Osjetivši strah i nesigurnost Europa je reagirala zatvaranjem granica, štiteći svoje stanovništvo i prostor (Šterc, 2016).

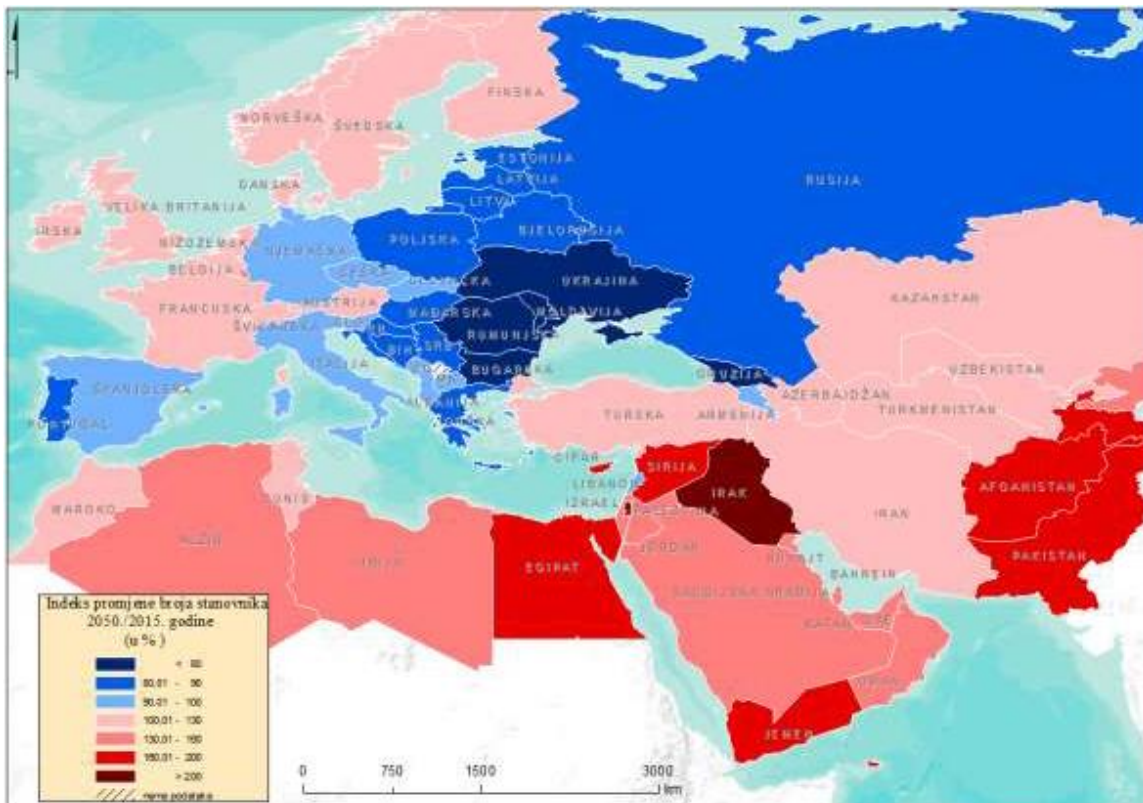
4.1. Migracijski potencijal

Prema Šterc (2016) migracije prema Europi su do Velike migrantske krize bile u standardnim veličinama te nisu imale nikakve dramatične oblike. Danas Europa sa svojih 738 milijuna stanovnika uglavnom stari, depopulira, prirodno se smanjuje, nedostaje joj radna snaga i uopće demografski potencijal za nastavak gospodarskog i demografskog razvoja. S druge strane, odnosno južno od Mediterana i Crnog mora demografski je potencijal na razini oko 550 milijuna ljudi, nasuprot već navedenih europskih 738 milijuna ljudi ili manje, no ukoliko izostavimo zemlje koje migrantima nisu zanimljive, privlačne ili dostupne dolazimo do brojke od 500 milijuna (Slika 2).

Prije nego što je svrgnut s vlasti Gaddafi je Europi poslao prijeteću poruku i najavio kako će val muslimanskih izbjeglica preplaviti Europu, a kasnije je sličnu poruku poslao i drugi muslimanski vođa s još oštrijom najavom kako će na Europu poslati preko 5 milijuna muslimanskih migranata. Iako „na prvu“ nisu bili ozbiljno shvaćeni, činjenica je da je do danas u Libiji nasilno pomaknuto oko 20 % ukupne populacije što čini preko 1,2 milijuna prognanika, izbjeglica i raseljenih osoba. U Siriji je situacija još kritičnija jer je preko 50 % ukupne populacije, točnije preko 11 milijuna ljudi prognano i/ili prisilno raseljeno. Osim Libijaca i Sirijaca procjenjuje se kako je u pokretu još oko 3 milijuna primarno iračkih i afganistanskih izbjeglica, a prema službenim podacima UNHCR-a u pokretu prema Europi izbjeglice i raseljene osobe dolaze iz čak 91 zemlje (Šterc 2016).

Neke UN-ove projekcije temeljene na radovima vodećih svjetskih stručnjaka za migracije procjenjuju, u budućnosti, ulazak u Europu od 500 do 750 milijuna ljudi, što dodatno pridaje na važnosti i ozbiljnosti preseljavanja stanovništva. Bez obzira na njihovu reputaciju i stručnost i važnost UN-a prema Šterc (2016) takav scenarij nije moguć niti je moguće da se dogodi jer time završava supstitucija europskog stanovništva koja nije moguća bez ratnih i globalnih sukoba.

Slika 2: Relativna promjena broja stanovnika šireg mediteranskog okruženja 2015.-2050. godine.

Izvor podataka: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2015). World Population Prospects 2015 – Data Booklet (ST/ESA/SER.A/377). prema Šterc, 2016

4.1.1. Afrika i Azija

Prema izvještaju Hrvatske Sigurnosno obavještajne agencije za 2017. godinu Sjevernu Afriku obilježavaju nestabilnosti uz oružane sukobe u Libiji i protuterorističke napore u Egiptu. Rezultat tih oružanih sukoba i nestabilnosti su migracije, gospodarsko nazadovanje i teroristički napadi koji dodatno umanjuju prilike za gospodarski oporavak tih država (SOA 2017). Nažalost oružani sukobi na Bliskom istoku pretpostavljaju jednake rezultate.

Stanovništvo u Sjevernoj Africi i Bliskom istoku je već sada brojno, a pretpostavlja se da će narednih godina uvelike porasti u odnosu na Europu čije stanovništvo nestaje (Tablica 1). UN je objavio predviđanje promjena broja stanovnika po kontinentima koje

pokazuje na kojim bi se prostorima mogao dogoditi prirodni porast ili pad broja stanovnika.

Tablica 1: Prikaz stanovništva svijeta po kontinentima 2015. – 2100. godine

Prostor	Stanovništvo u milijunima			
	2015.	2030.	2050.	2100.
Svijet	7 349	8 501	9 725	11 213
Afrika	1 186	1 679	2 478	4 387
Azija	4 393	4 923	5 267	4 889
Europa	738	734	707	646
Latinska Amerika	634	721	784	721
Sjeverna Amerika	358	396	433	500
Oceanija	39	47	57	71

Izvor podataka: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2015), World Population Prospects: The 2015 Revision, New York: United Nations prema Šterc, 2016

Prema tablici se može vidjeti da se Afriku pretpostavlja najveći prirodni porast stanovništva, a odmah nakon nje slijedi Azija. Upravo su te dvije države iz kojih migranti kreću na svoj put prema Europi. Procjene pokazuju da je danas u pokretu oko 15 milijuna ljudi, a migracijski se potencijal iz prostora Sjeverne Afrike i Bliskog istoka procjenjuje na preko 50 milijuna ljudi. Postavlja se pitanje postoji li mogućnost da se toliki broj ljudi zadrži samo na jednom mjestu i da ne krene prema Europi. Za Afriku i Aziju se procjenjuje da sadržavaju tri četvrtine, odnosno 75,92 % svjetskog stanovništva, a taj se udio do 2050. procjenjuje i na 80 % svjetskog stanovništva koji bi vrlo lako mogao krenuti prema Europi. S obzirom na starenje Europe te gubljenja 100 milijuna ljudi do kraja stoljeća, zabrinjava pretpostavka da će istovremeno Afrika za 15

godina narasti za 500 milijuna ljudi, za 35 godina za 1,3 milijarde ljudi, a za 85 godina čak za 3,2 milijarde ljudi (Šterc, 2016).

4.2. Usmjeravanje

Utvrđeno je kako se „osobe koje traže azil usmjeravaju prema državama za koje smatraju da imaju povoljnije politike azila”. Jedna od njih je Njemačka koja je garantirala prihvata i humano postupanje, pa je samim time postala izuzetno privlačna potencijalnim ilegalnim migrantima. Brekke i Aarset (2009 prema Tatalović, Malnar, 2016) u svojim istraživanjima navode da Njemačka ispunjava većinu kriterija koji su važni pri odluci ilegalnih migranata u izboru konačne destinacije – imidž države, uvjeti u državi, tržište radne snage, obrazovanje, sistem socijalne zaštite, kvaliteta života, ljudska prava, slobode, demokratski standardi, sigurnost.

Studija Bertelsmann fondacije početkom 2016. godine je ustvrdila kako Njemačka, kroz idućih 35 godina na godišnjoj razini, mora kroz imigraciju osiguravati 533.000 osoba više od broja onih koji napuštaju zemlju. Kancelarka Merkel navodi kako bi „(...) priljev imigranata mogao biti dobar za Njemačku, čije se stanovništvo smanjuje i kojoj jako manjkaju radnici” (Tatalović, Malnar, 2016).

Njemačka je zahvaljujući pristupu “otvorenih vrata” “pozvala” migrante da prihvate njeno gostoprimstvo i zaštitu. Švedska je tijekom ove krize primila najviše migranata u odnosu na broj stanovnika u vlastitoj državi. Italija se godinama gotovo u potpunosti sama nosi s velikim dnevnim priljevom migranata na svoje obale (trend je nastavljen i kada je ruta preko Grčke gotovo zatvorena). Samo u 2016. više od 350.000 migranata pristiglo je u Italiju (Mikac, Dragović, 2017)

Španjolska, Italija i Malta prihvatljive su države migrantima zbog svojih politika o osiguravanju azila. Iako je Gibraltar udaljen samo 15 kilometara od Maroka, u Španjolsku odlazi tek desetina migranata zbog njihovih strožih propisa o tražiteljima azila. S druge strane prema Lampedusi (Italija) i Malti, koje su teže i udaljenije rute, dolazi veći broj migranata jer oni koji onamo stignu, imaju više šanse da pronađu dom u Europskoj uniji. 2014. godine Italija je odobrila 58 posto zahtjeva za azilom, a Malta čak 73 posto (Blaško, 2015).

4.3. Selektivna migracija i radna snaga

Do 2008. godine Europa je vodila politiku „nulte imigracije“ što je postalo neodrživo pa je Europsko Vijeće pozvalo na reformu migracijske politike u „Europskom paktu o imigraciji i azilu“. Navedeni pakt pretpostavio je smjernice za reorganizaciju migracijske politike koja bi se trebala baviti sljedećim činjenicama: izražena potreba za migrantima ali samo određenih kategorija, neuspjeh u privlačenju „korisnih“ migranata (Europska unija privlači niže kvalificirane migrante), poziv na globalni pristup, zajednička regulacija migranata na razini Europske unije te selektivna imigracija kao uspješna politika integracije (Bertossi, 2009 prema Stanković, 2011).

Većina europskih zemalja je bila tradicionalno emigrantska, no u drugoj polovici 20. stoljeća taj trend se počinje mijenjati i Europa se pretvara u glavno odredište imigranata. Danas se Europa susreće sa velikim problemom starenja stanovništva i nedostatkom radne snage. Demografski trendovi u Europskoj uniji su izrazito negativni i većina zemalja ima prirodnu depopulaciju. Sve je veći udio osoba starijih od 65 godina i sve manji udio mladih. Takvo negativno kretanje stanovništva negativno utječe na demografski i ekonomski razvoj gospodarstva što dovodi do nižeg rasta BDP-a, usporavanje ekonomskog rasta, smanjenja konkurentnosti, te negativnog utjecaja starog stanovništva na socijalne i mirovinske sustave. Upravo zato pitanje migracija postaje sve značajnije bilo kao načina održavanja stope rasta stanovništva ili kao dopune radnoj snazi (Penava, 2011).

2009. godine Vijeće Europske unije je usvojilo direktivu sa ciljem lakšeg stjecanja uvjeta za ulazak i boravak u Europskoj uniji za državljane trećih zemalja kako bi se zaposlila visoko kvalificirana radna snaga uvođenjem tzv. plave karte. Uvođenjem „Plave karte“ usklađuje se postupak prijema na temelju zajedničkih kriterija država članica EU a uvjeti se odnose na ugovor o radu, odgovarajuću kvalifikaciju i određeni minimalni prihod. Plava karta vrijedi za razdoblje od jedne do četiri godine te se može produžiti pod određenim uvjetima ili u slučaju prelaska u drugu državu. Sve države članice Europske unije dužne su provoditi navedene odredbe u svom nacionalnom zakonodavstvu. S druge strane, ovu direktivu nisu svi oduševljeno prihvatili. Članovi Europskog parlamenta i organizacije civilnog društva navode da ne postoje učinkovite

zaštitne mjere i te da će uvođenje plave karte dovesti do odljeva mozgova iz zemalja u razvoju jer je to zapravo sredstvo privlačenja stručnjaka (Stanković, 2011).

4.4. Kopnene i morske rute

Samo 7 % svih migranata „državljana trećih zemalja“ koji su ušli u Europsku uniju stigli su morskim putem, prema podacima European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) iz 2013. godine. To je vrlo malo u usporedbi sa 51 % onih koji su ušli prelaskom kopnenih granica i 42 % onih koji su u Europsku uniju ušli preko međunarodnih graničnih prijelaza u zračnim lukama (FRA 2013: 19, prema Milardović, 2014).

Prema Gregurović (2011) na području Mediterana tri su glavne migracijske rute. Ruta od juga prema sjeveru, odnosi se na kretanja iz Maroka, Alžira, Tunisa, Egipta i Turske u sjevernije mediteranske zemlje Italiju, Španjolsku i Francusku. Druga ruta, od jugoistoka prema sjeveru, obuhvaća migrante iz Iraka, udaljenijih područja Azije (Pakistana, Bangladeša i Afganistana) i iz Afrike (Senegala, Nigerije, Konga i Somalije). Dio migranata se zadržava u južnoeuropskim zemljama, dok se drugi dio njima koristi kao zemljama tranzita, a krajnja su im odredišta zapadnoeuropske zemlje. Treća ruta, od sjeveroistoka prema zapadu, odnosi se na kretanja iz Albanije u Italiju i Grčku te iz Bugarske, Rumunjske, Poljske, Ukrajine i drugih satelitskih država bivšega Sovjetskog Saveza. Dio njih odvija se redovnim prometnim linijama zbog relativne blizine zemalja primitka i podrijetla migranata. U prve dvije rute migranti najčešće migriraju morskim putem, a kada odlaze na udaljenija odredišta, skloniji su migriranju »korak po korak« (İçduygu i Ünal, 2001, prema Gregurović, 2011).

FRONTEX u svom izvješću za 2018. godinu navodi šest ruta kojima su se migranti kretali prema Europskoj uniji. Središnja mediteranska ruta kojom su se kretali migranti iz Tunisa i Eritreje prema Italiji, te su činili jednu trećinu ukupnog migrantskog vala. Najčešći prijelazi u Europu odvijali su se putem zapadne mediteranske rute od Maroka prema Španjolskoj. U odnosu na zapadnu mediteransku rutu, istočnu mediteransku rutu obilježili su nešto manji brojevi prijelaza migranata, uglavnom Sirijaca. Balkanska ruta je zapravo samo nastavak istočne mediteranske rute prema Europskoj uniji uz dodatne

migracije iranskih migranata kroz Srbiju. Zapadnu afričku rutu obilježio je snažan porast migracija iz Maroka i Senegala prema Kanarskom otočju. Istočna granična ruta koja je bila najaktivnija tijekom Svjetskog nogometnog prvenstva zbog privremenog ukidanja viza koje omogućavaju ulazak u Rusiju, te su odlazili u Ukrajinu i Bjelorusiju (FRONTEX 2019).

5. VELIKI MIGRACIJSKI VAL KROZ HRVATSKU

Migracijski val zahvatio je Hrvatsku 16. 9. 2015. godine nakon što je Mađarska onemogućila ulaz ilegalnih migranata iz Srbije na svoj teritorij, a Srbija preusmjerila kretanje migranata prema Hrvatskoj i organizirala njihov prijevoz do granice s Hrvatskom. (Tatalović, Malnar, 2016). Prama javnom izvještaju Sigurnosno obavještajne agencije od rujna 2015. pa do kraja godine kroz Republiku Hrvatsku prošlo je više od 600.000 izbjeglica i migranata (SOA 2016).

Zbog svog geostrateškog položaja, Republika Hrvatska nalazi se na samome putu migracijskih kretanja osoba iz azijskih i afričkih zemalja prema razvijenim zemljama Europe. Republika Hrvatska, sukladno sa drugim europskim zemljama, suočena je s porastom broja nezakonitih migracija, posebice zbog svojeg zemljopisnog položaja. Također, postoje indikacije, ukoliko dođe do znatnijeg razvoja gospodarstva, Hrvatska će postati privlačna zemlja za ekonomske migrante s kojima dolazi i problem "crnog tržišta rada" te nezakonitih ulazaka i ostanaka u državi. Može se očekivati sve veći pritisak na hrvatsku državnu granicu od strane migranata ali i krijumčara ljudima zato što je Hrvatska krajnje područje Europske unije koje, prema migrantima, otvara vrata za dalje (Tadić, Dragović, Tadić, 2016).

FRONTEX (2012: 5 prema Cukon, 2016) navodi da je hrvatsko-slovenska granica bila vanjska kopnena granica Europske unije sa najvećim prometom 2011. godine, a brojila je 47 milijuna putnika te 21 milijun vozila koji su prešli preko granice, što govori o prometnom značaju i veličini migrantskih tokova Republike Hrvatske. Cukon (2016) navodi da kroz Hrvatsku prolaze važni prometni koridori poput tri važna željeznička koridora, važni riječni i kopneni putovi u istočnoj Hrvatskoj, važan prometni položaj

primorske Hrvatske zbog neposredne granice s Slovenijom i Italijom i dobre prometne povezanosti preko tranzitnih i trgovačkih luka. Te naposljetku križanja međunarodnih prometnih pravaca od istoka prema zapadu, kao i od sjevera prema Jadranu.

Hrvatska se nalazi na jednom od krakova tzv. balkanske krijumčarske rute putem kojih se regionalne kriminalne skupine povezuju sa kriminalnim skupinama u Hrvatskoj. Hrvatski teritorij koriste za kriminalne aktivnosti te regrutiranje pojedinaca iz hrvatskog kriminalnog miljea. Sigurnosne službe prepoznale su i pokušaje pranja novca stečenog organiziranim kriminalom. Iako je migracijski val kroz Hrvatsku prošao bez većih sigurnosnih incidenata, Sigurnosno obavještajna agencija je potvrdila da je hrvatski prostor poslužio i terorističkim organizacijama za prebacivanje svojih pripadnika u Europu (SOA 2016).

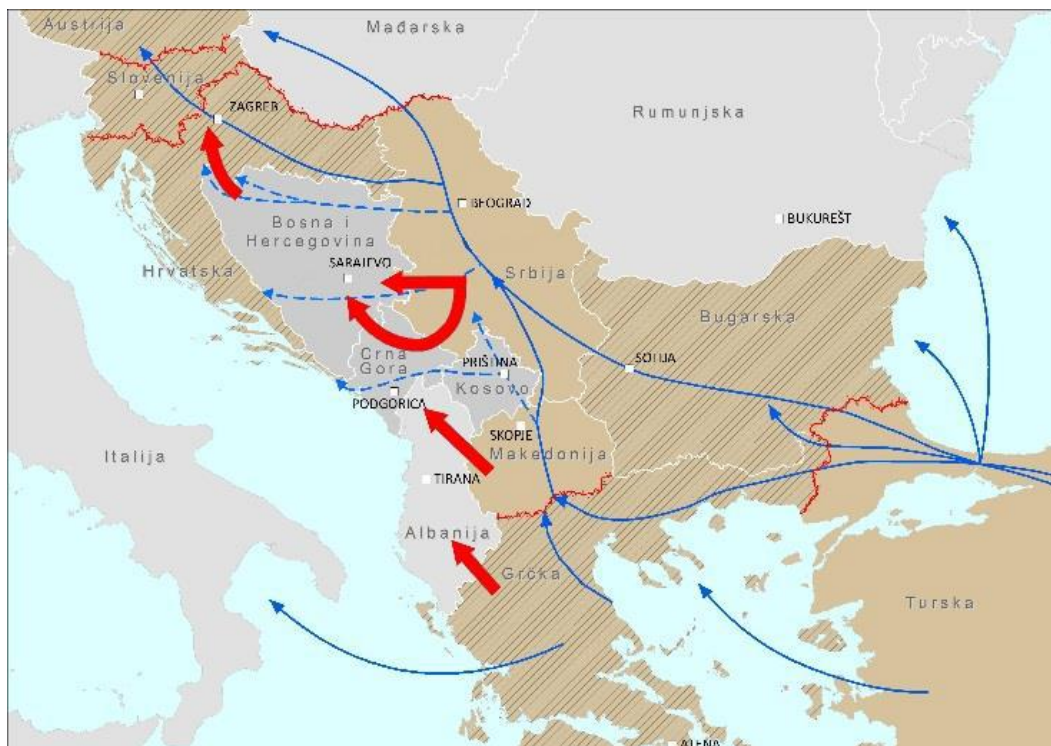
5.1. Smjer, intenzitet i posljedice

Hrvatska se, kao i Europska unija, u posljednje vrijeme suočila s ogromnim dolaskom izbjeglica na svoj teritorij i u samo nekoliko dana cijeli nacionalni sustavi su se pokazali nemoćnima. U slučaju Republike Hrvatske može se govoriti i o pravnom sustavu, točnije učinkovitoj provedbi Zakona o nadzoru državne granice, Zakona o azilu i Zakona o strancima, ali i o sposobnosti institucija da se nose s kriznim situacijama (Tadić, Dragović, Tadić, 2016). Taj ranije nezabilježeni intenzitet posebno je došao do izražaja tijekom druge polovice 2015. godine, kada je primjerice kroz Republiku Hrvatsku u samo tri i pol mjeseca, od sredine rujna do kraja godine, u tranzitu prošlo preko 550.000 ilegalnih migranata (Tatalović, Malnar, 2016). Migranti su u Hrvatsku dolazili preko granice sa Republikom Srbijom te Bosnom i Hercegovinom u kojoj još uvijek postoje kampovi za migrante u neposrednoj blizini granice sa Republikom Hrvatskom.

Prema izvješću Sigurnosno obavještajne agencije u 2018. godini ukupni broj ilegalnih migracija prema Europi je smanjen, ali se na tzv. balkanskoj ruti povećao za oko trećinu. Osim nedovoljnih kapaciteta država te razgranatih krijumčarskih mreža, povećanju broja migranata na balkanskoj ruti pogoduje i liberalizacija viznih režima pojedinih država jugoistočnog susjedstva s državama odakle dolazi veliki broj

migranata (Slika 3). Stoga se u 2018. godini znatno pojačao pritisak ilegalnih prelazaka granice iz zapadnog dijela BiH prema Republici Hrvatskoj, uz uključivanje organiziranih kriminalnih skupina u krijumčarenje ljudima (SOA 2018).

Slika 3: Prikaz Balkanske rute koja prolazi kroz Hrvatsku (SOA, 2018)

5.2. Migracijska politika

Nakon sveobuhvatnih konzultacija sa Europskom komisijom, državnim tijelima te zainteresiranim institucijama i organizacijama u Republici Hrvatskoj 22. veljače 2013. na 7. sjednici Hrvatskog sabora donesena je Migracijska politika Republike Hrvatske za razdoblje 2013. – 2015. godine. Migracijskom politikom se definira okvir kako bi se stvorili preduvjeti za migracijska kretanja kojima će se poticati gospodarski rast i napredak Republike Hrvatske s ciljem pronalaženja djelotvornih odgovora na pozitivne i negativne učinke migracijskih kretanja.

Najvažnije mjere migracijske politike za ostvarivanje navedenog cilja su:

1. usklađivanje zakonodavstva s izmjenama u pravnoj stečevini Europske unije,
2. ažuriranje analize stanja na tržištu rada, s prijedlogom odgovarajućih mjera za zadovoljavanje potreba za radnom snagom,
3. jačanje kapaciteta na području azila,
4. daljnji razvoj i unaprjeđenje politike upravljanja granicom,
5. izgradnja dvaju tranzitnih privatnih centara za strance, kao i objekta za smještaj djece i drugih ranjivih skupina neregularnih migranata,
6. poticanje povratka hrvatskih iseljenika u Republiku Hrvatsku, kao i mogućnost za zapošljavanje i ulaganje u Republiku Hrvatsku (Milardović, 2014).

6. MIGRACIJSKA PRIJETNJA

Velike migracije prema Europi su bile popraćene i velikim terorističkim akcijama koje su pokazale da prave zaštite od samoubilačkog razaranja europskog društva nema. Imigracijski valovi su poslužili za ulazak kroz nekontrolirane granice mase imigranata i za ulazak obučених izvršitelja samoubilačkog terora koji su dodatno potakli i umrežili ranije doseljeno stanovništvo s Bliskog istoka koje se već prilagodilo europskom društvu i usvojilo način funkcioniranja u njemu. Zov osvete za ranija i suvremena zbivanja i razaranja njihovog prostora temeljne identifikacije pokazalo se prejakim izazovom u dokazivanju pripadnosti, stoga imigracijsko stanovništvo u Europi nije postalo dio novog europskog društva (Šterc, 2016).

Hrvatska se nalazi na brojim putovima migracijskih tokova od istoka prema zapadu. Zbog gospodarskog razvoja, prometne povezanosti, potreba tržišta rada i otvorenosti granica migrantima je hrvatski teritorij postao primamljiv zbog lakšeg i sigurnijeg prolaza prema razvijenim zemljama zapada. Uz intenziviranje migracija došlo je i do diverzifikacije krijumčarskih ruta. Zbog pojačanih kontrola granica na uobičajenim rutama otvorile su se i alternativne rute koje idu južnije od onih uobičajenih. Tako u 2018. godini migranti sve više koriste rutu preko Albanije i Crne Gore prema BiH i dalje prema Republici Hrvatskoj (SOA 2019). Prekogranični kriminal, nezakonite

migracije, trgovina i krijumčarenje ljudi i robe su globalni problemi koji u ovom slučaju ne zaobilaze ni Hrvatsku koja postaje ranjiva upravo zbog svog geografskog položaja (Dragović, 2018).

6.1. Konceptija „hot spota”

S jedne strane suočena sa velikim brojem migranata, a s druge sa pravilima Europske unije o evidentiranju migranata koji žele iskoristiti Hrvatsku kao tranzitnu zemlju, Hrvatska i njezin prostor postaju hotspot migranata, odnosno mjesto gdje bi svi migranti trebali boraviti dok Europska unija ne odluči tko će dobiti dozvolu za ulazak, a tko neće. S obzirom na to da je Mađarska zatvorila svoje granične prijelaze sa Srbijom migranti su se okrenuli prema Hrvatskoj i preko nje tražili daljnje putove. Nemogućnost zadržavanja više od nekoliko tisuća migranata dovela je do najave politike seljenja migranta prema Mađarskoj i Slovenskoj granici od strane Zorana Milanovića, tadašnjeg premijera Hrvatske. Milanović je izjavio: „Mi ne možemo više evidentirati i smještati migrante na hrvatskom prostoru. Dobiti će hranu, vodu i medicinsku pomoć a onda mogu nastaviti dalje. Europska unija mora znati da Hrvatska neće postati migrantski hotspot“, te da „Hrvatska ne može i neće zatvoriti svoje granice ali će usmjeravati i seliti ljude prema granicama sa Mađarskom i Slovenijom. Jer što drugo možemo napraviti?“. Takva politika se nije svidjela mađarskim vlastima pa su počeli tvrditi da Hrvatska ohrabruje migrante da nastave svoje putovanje prema Mađarskoj što je prema njima kazneno djelo (The Guardian).

Akcije zatvaranja granica bodljikavom žicom i slanje vojske na granice od strane Slovenije i Mađarske pokazatelj su zatvaranja tih zemalja prema migrantima. Hrvatski ministar unutarnjih poslova Davor Božinović izjavio je „Ako se netko dalje od Hrvatske na ruti prema Zapadnoj Europi zatvori, Hrvatska ima dvije opcije, da ne dopusti ilegalno ulaženje, boravak i kretanje u Hrvatskoj ili da postane 'hot spot', a neće postati 'hot spot' država" (Hina 2018). Iako nigdje nije izričito rečeno da bi kampovi za migrante i izbjeglice koji namjeravaju ući u Europsku uniju mogli biti na području Hrvatske, ako hermetički bude zatvorena schengenska granica, Hrvatska ostaje izvan i osuđena da se sama nosi s ovim problemom. Osvrnuvši se na to Ranko Ostojić, nekadašnji SDP-ov ministar unutrašnjih poslova je izjavio: „Koncentracija migranata u

regiji je već ozbiljna, hrvatski kapaciteti popunjeni, a tretiranje Hrvatske kao zemlje prvog ulaska ne da će nas dovesti do hot spota, već će to izazvati ozbiljne incidente. Vlada se izbjegava suočiti s ovim problemom i odbija donijeti integracijsku i migracijsku politiku, a kad kriza bukne, bit će kasno“ (Srzić, 2018).

6.2. Zaštita granica

Određeni autori izravno povezuju unutarnju sigurnost sa stanjem na granici države (Hellenthal, 1998, prema Tadić, Dragović, Tadić, 2016). Zbog toga se postavlja pitanje potrebe pojmovnog određenja granične sigurnosti ili sigurnosti područja uz državnu granicu. Pojedini autori razinu granične sigurnosti navode kao izazov tvorcima politike budući da ona mora biti primjerena vanjskim prijetnjama, ali treba omogućiti nesmetan i zakonit prijelaz državne granice osobama i robi te ujedno omogućiti zaštitu ljudskih prava i sloboda, dok savezne agencije zajedno moraju omogućiti odgovarajuću razinu granične sigurnosti (Tadić, Dragović, Tadić, 2016).

Kako bi zaštitila svoje granice Hrvatska se susreće sa mnogim otežavajućim okolnostima poput velikog broja graničnih prijelaza, izuzetno dugačke i kopnene i morske granice koja se oslanja na međunarodno more, veliki broj prometnih ruta koje sijeku državnu granicu a nastale su prije utvrđivanja granica, podudaranje granice s riječnim plovnim putovima te zaštita prirodnih granica koje su na određenim mjestima prohodne. S obzirom da je Hrvatska u Europskoj uniji prijete joj jednake sigurnosne opasnosti kao i ostalim europskim državama, a to su nezakonite migracije, prekogranični kriminal, terorističke prijetnje te prijevoz mogućih eksploziva i roba kroz teritorij Hrvatske što ne samo da umanjuje sigurnost Europske unije već i same Hrvatske koja je, zahvaljujući prirodnim ljepotama, popularno turističko odredište sa velikim brojem događanja kroz godinu (Dragović, 2018). Hrvatska se suočila sa velikim brojem migranata kada se uspostavilo da je Balkanska ruta sigurnija od one na Mediteranu te su postojale veće šanse za jednostavnijim prolaskom do krajnjih odredišta. Dragović (2018) navodi da je veliki broj migranata iz Afrike također iskoristio otvaranje Balkanske rute te se, lažno predstavljajući, uputio preko Turske prema Europskoj uniji. To je otvorilo prostor krijumčarskim lancima koji su vrlo dobro povezani sa ostalim kriminalnim organizacijama za njihovo nezakonito djelovanje i

prebacivanje kretanja što je i Europol potvrdio. Ta činjenica postavlja pitanje sigurnosti Hrvatske i njezinog teritorija koji se ukoliko se ne uvedu stroge kontrole može koristiti za nezakonite radnje koje bi mogle naštetiti hrvatskim državljanima.

6.3. Morska ruta

Morske rute su kroz cijelu povijest bile obilježene legalnom i ilegalnom trgovinom te krijumčarenjem. Hrvatsku u ovom slučaju očekuje jednaka sigurnosna prijetnja kao i ostale europske države na mediteranu. Kada se govori o sigurnosnim prijetnjama na moru obično se misli na krijumčarenje narkotika, cigareta, oružja, osoba, ukradenih vrijednosti, itd. FRONTEX je u svojoj analizi rizika za 2018. godinu pokazao da je Mediteran poprilično prometno područje kada se govori o krijumčarenju narkotika, cigareta i oružja. Kriminalne organizacije žele svoju zaradu ostvariti na europskom tržištu pa tako narkotici poput kokaina, heroina i kanabisa pronalaze svoje putove prema europskim odredištima. Kokain, inače podrijetlom iz Latinske Amerike, putuje prema Africi točnije Sjevernoj Africi te od tamo kreće na put preko Mediterana u odredišne luke Europske unije. Iz Afganistana heroin putuje Balkanskom kopnenom rutom ali i brodovima preko Perzijskog zaljeva u Istočnu Afriku, a potom i u Europu. Iako takvi putovi vremenski traju duže, manje je kontrola s kojima se krijumčari susreću pa je prijevoz samim time lakši. Kanabis se kreće rutom kroz Jadransko more od Albanije prema lukama na Jadranskom moru (Tablica 2).

Tablica 2: prikaz broja kilograma zaplijenjenih narkotika u 2016. i 2017. godini (FRONTEX, 2018)

	2016						2017							
	Number of detections		Seized drugs					Number of detections		Seized drugs				
			Kilograms	Cocaine	Hashish	Marijuana	Heroin			Other	Kilograms	Cocaine	Hashish	Marijuana
Smugglers	Smugglers						Smugglers	Smugglers						
Indalo	66	61	69 793	■			72	12	87 133	—	■			
Triton	23	27	20 261	—	■	■	40	18	32 440			■		
Poseidon	7	10	2 791	—	■	—	47	0	13 240	—	—	■	—	
Hera	2	2	844		■		16	3	3 066	—	■			
Focal Points Sea	2	2	0			■	22		1 135	■	—			
Minerva	36	47	1 602	■	■	—	3	33	40	■	—			
Grand Total	136	149	95 291				200		137 054					

Nadalje, FRONTEX upozorava na krijumčarenje cigareta za koje navodi da se tim putem financiraju terorističke organizacije. Zapljene ilegalnih cigareta su u 2015. godini iznosile 3,8 milijardi, a polovica je zaplijenjena na istočnim kopnenim granicama i morskim lukama. Krijumčari se koriste svakim mogućim načinom krijumčarenja, a putem morskih ruta je to najčešće skriveno u brodskim kontejnerima.

Krijumčarenje oružja je jedan od najvećih problema zato što direktno djeluje na pitanje sigurnosti od terorističkih napada. Ciljne države u koje se krijumčari oružje su obično one koje graniče sa nerazvijenim zemljama gdje se isto oružje može laku skladištiti. Stručnjaci pretpostavljaju da bi konflikti u europskom susjedstvu (Ukrajina, Bliski Istok te Libija) mogli otvoriti nove krijumčarske rute prema Europi. Zapljena 29 kontejnera eksploziva u Grčkoj sa broda „Andromeda“ koji je plovio pod zastavom Tanzanije pokazuje da je krijumčarenje oružja najveća prijetnja europskoj ali i Hrvatskoj sigurnosti (Tablica 3).

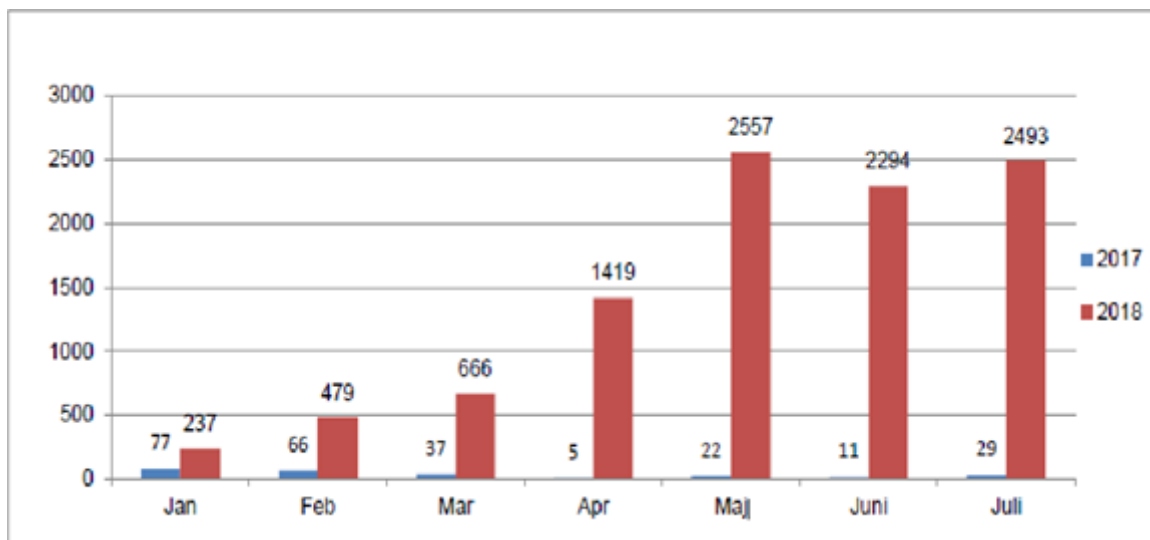
Tablica 3: Prikaz broja oružja i cigareta (komada) zaplijenjenih u 2016. i 2017. godini (FRONTEX, 2018)

Joint Operation	2016		2016					2017		2017				
	Number of detections		Seized items					Number of detections		Seized items				
	Smugglers		Cigarettes (pieces)	Stolen vehicles	Stolen vehicle parts	Weapons	Ammunition	Smugglers		Cigarettes (pieces)	Stolen vehicles	Stolen vehicle parts	Weapons	Ammunition
Indalo	4	4	323 452					7	12	64 330 000	4			
Poseidon	6	8	13 985 980					10	18	42 425 600		782		35 482
Triton	3	4	150 000			1		2	0	680 000			1	
Focal Points Sea	2	2	400				2	2	3	368				
Minerva	2	2	159 520							11 400				
Grand Total	136	149	14 560 632	0	0	3	0	21	33	107 435 968	4	782	1	35 482

6.4. Migranti u Bosni i Hercegovini

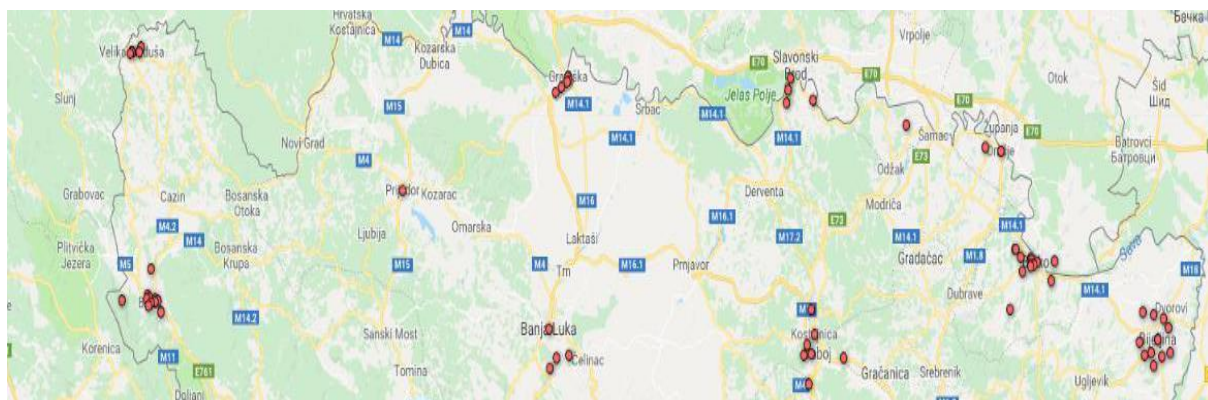
Prema OSCE-ovoj (Organization for Security and Co-operation in Europe) „Procjeni situacije u vezi sa migrantima i izbjeglicama u Bosni i Hercegovini“ za 2018. godinu navodi se da se u prvoj polovici 2018. godine pojavio drastičan porast migranata i izbjeglica koji su ušli na teritorij Bosne i Hercegovine. U siječnju je evidentirano 237 migranata dok je u svibnju evidentirano njih 2557, a u srpnju 2493 što predstavlja značajno povećanje. Ukupno je evidentirano, u razdoblju od 1. siječnja do 31. srpnja 2018. godine, 10145 osoba, odnosno migranata i izbjeglica koji su došli u Bosnu i Hercegovinu (Grafikon1).

Grafikon 1: Broj otkrivenih migranata i izbjeglica koji ulaze u Bosnu i Hercegovinu po mjesecima za 2017./2018. godinu (OSCE)

Po pitanju migrantskih ruta, OSCE navodi da se migranti i izbjeglice, kako bi ušli u Bosnu i Hercegovinu na nezakonit način, koriste dvjema glavnim rutama uglavnom preko Srbije i Crne gore. Veliki dio migranata koji su došli iz Srbije se Zadržao u Bosni i Hercegovini zato što je Mađarska 2015. godine zatvorila svoje državne granice. U početku migranti su se kretali prema Sarajevu, a sada većinom izbjegavaju Sarajevo te se direktno kreću prema Unsko-sanskom kantonu koji se nalazi na granici sa Republikom Hrvatskom (Slika 4)

Slika 4: Prikaz granice Hrvatske i BiH te položaja na kojima se migranti okupljaju (OSCE)

Okupljanje na graničnim prijelazima koji su dobrim dijelom prirodne granice poput rijeke Save nije slučajno. Na takvim graničnim prijelazima znatno je teže kontrolirati tko ulazi u zemlju stoga se vrlo lako može pojaviti određeni broj osoba koje nisu evidentirane a ušle su na teritorij Hrvatske te mogu birati hoće li ostati u njoj ili će nastaviti dalje prema sjeveru i ostalim državama Europske unije. S obzirom na evidentirani rast broja migranata i izbjeglica u Bosni i Hercegovini može se očekivati i veći broj istih na graničnim mjestima i prijelazima ali i više pokušaja nezakonitih prelazaka hrvatske granice.

6.5. Supstitucija stanovništva

Supstitucija stanovništva demografski je oblik osvajanja i kontrole prostora kakve su se u prošlosti događale uglavnom ratovima, vojnim osvajanjima i nasilnim pripajanjima, a danas su moguće kod malih i izumirućih populacija na strateški važnim prostorima, točkama i koridorima (Šterc, 2016).

Nepovoljne gospodarske prilike, pad opće stope zaposlenosti i životnog standarda, loša poduzetnička klima, dugo čekanje na zaposlenje, nemogućnost pronalaska stalnog zaposlenja u struci, neadekvatne plaće itd. uvelike pogoduju negativnom migracijskom saldu koji obilježava Hrvatsku od 2009. godine pa do danas, s tendencijom stalnog porasta (Župarić-Iljić, 2016 prema Balija, 2019). Prema Državnom zavodu za statistiku iz Hrvatske je 2017. godine iselilo 118 932 osobe, no te podatke nikada ne možemo uzimati kao konačne zato što je teško statistički pratiti iseljavanje stanovništva te se podaci ne podudaraju sa statističkim podacima zemalja u koje migranti dolaze. Uspoređi li se, primjerice, za 2017. godinu njemački podatak (Statistisches Bundesamt) od 56 265 useljenih hrvatskih državljana s podatkom Državnog zavoda za statistiku od 29 053 iseljenih stanovnika iz Hrvatske u Njemačku (od čega su 28 972 hrvatska državljana), može se uočiti velika razlika, a ne istom principu može se uočiti razlika u državnim statistikama Austrije i Irske (Balija, 2019).

Uzimajući u obzir brojne demografsko-statističke analize i procjene u razdoblju od osamdesetih godina prošlog stoljeća pa sve do danas Hrvatsku je napustilo gotovo 3 milijuna stanovnika. Iako Hrvatska već tradicionalno nosi obilježje iseljeničke zemlje,

postoji razlika između nedavnih i ranijih iseljavanja. Ranija su se iseljavanja odvijala uz relativno veliki prirodni rast kojeg više nema, a suvremeni će se trendovi sudeći prema analizama brojnih demografa nastaviti (Balića, 2019).

Negativan migracijski saldo s inozemstvom koji Hrvatsku obilježava već deset godina i silina iseljavanja u posljednjih nekoliko godina dovode do postupnog praznjenja hrvatskog nacionalnog prostora, a posebno intenzivno pojedinih njezinih osjetljivih područja što nikako ne ide u prilog hrvatskom prostoru u vremenima velikih migracijskih kriza koje su krenule iz Sjeverne Afrike i Bliskog Istoka prema Europi (Balića, 2019). Navedena kriza predstavlja opasnost za hrvatski identitet i autohtono stanovništvo zbog pojave supstitucije stanovništva. Prema Šterc i Komušanac (2012) supstitucije stanovništva su se kroz povijest zbivale, u osnovi, nasilno s težnjom ovladavanja i kontroliranja prostora i njegovih bogatstava, pri čemu domicilno i u pravilu drugačije etničko i plemensko stanovništvo nije predstavljalo vrijednost nego prijetnju ostvarivanja ciljeva. Prepuna je povijest takvih primjera i primarno su stradavale male ili manje populacije i one koje su egzistirale u prostoru s važnim prirodnim bogatstvima ili pak prostorima od strateškoga značenja za kontrolu širega prostora, njegovih koridora, ključnih točaka, povoljnih geografskih obilježja za razvoj civilizacija i slično. Trenutno se Hrvatska suočava sa problemom nedostatka sezonskih radnika što otvara mogućnosti migrantima koji traže bolje ekonomske prilike. No, to je samo početak otvaranja sve više prilika koje će migranti iskoristavati. Ukoliko će Hrvatska nastaviti provoditi manjkave politike te dopuštati mladim obrazovanim ljudima da odlaze u gospodarski stabilnije europske zemlje, a na njihova mjesta da dolaze migranti iz europskog susjedstva može doći do potpune supstitucije stanovništva na hrvatskom prostoru. Umjesto relativno malobrojne hrvatske populacije na strateški važnom i civilizacijski vrijednom prostoru, primarno mediteranskih obilježja, s vrlo dubokim izvandržavnim kontinentalnim zaleđem nikad sređenih političkih prilika i odnosa, supstitucijom bi tim prostorom mogli ovladati drugi (Šterc, Komušanac, 2012).

7. BUDUĆA ZBIVANJA

Prema Štercu (2016) budućnost Europe i migracija je prepuna neriješenih pitanja i nejasnih odgovora, iracionalnih odluka i postupanja, neplanskih i nestručnih tumačenja. Razlike u reprodukciji stanovništva sjeverno i južno od Mediterana i Crnog mora u budućnosti će biti takve da će pomicanja velikog broja stanovnika biti nužno. Prema istom autoru smjer je samo jedan - preko mora prema obećanoj zemlji (Europi) u kojoj su definirane skoro sve vrijednosti suvremenog svijeta.

Studija "Projekt Europa 2030 – izazovi i mogućnosti" predviđa kako će do 2050. godine u Europskoj uniji radno aktivno stanovništvo najvjerojatnije biti smanjeno za 68 milijuna ljudi. Kako bi se kompenzirala navedena brojka bit će potrebno minimalno 100 milijuna migranata da bi popunili prazninu (radno sposobni migranti i članovi njihovih obitelji). Prema takvoj srednjoročnoj perspektivi migrant su dio rješenja održavanja postojećeg stupnja razvoja Europske unije. No, migrante se češće smatra „teretom na leđima“ nego „prilikom za razvoj“. Europa bi, po primjerima Kanade, Australije i Sjedinjenih Država, trebala kao cilj imati privlačenje samo najkvalificiranijih, talentiranih i motiviranih radnika te istovremeno raditi na prevenciji gubitka ljudskog kapitala. Također Europska unija bi trebala razviti zajedničku migracijsku selektivnu politiku i postaviti točno određene kratkoročne i/ili dugoročne strategije koji bi privukli kvalificirane migrante. Također, javlja se potreba za razvijanjem liberalnijeg razmišljanja i društva bez predrasuda i diskriminacije kako bi se migranti osjećali dobrodošlo (Project Europe 2030).

S druge strane, velike probleme Europskoj uniji stvaraju nezakonite migracije iz nestabilnih zemalja Bliskog Istoka koje su poznate kao izvori terorizma i ekstremizma. Migracije, bile zakonite ili nezakonite, su posljedica mnogobrojnih ratova, siromaštva i nestabilnih politika koje se provode u nerazvijenim zemljama. „Masovna migracijska kretanja prema Europi su socijalni, razvojni, gospodarski, politički, kulturološki, zdravstveni, integracijski i sigurnosni izazov za europska društva“ (Vlada Republike Hrvatske, 2018, prema Pesek, 2018). U Strategiji nacionalne sigurnosti se navodi da su opasnosti od tradicionalnih vojnih prijetnji niske, al zato suvremene prijetnje poput gospodarski i organizirani kriminal, korupcija i terorizam predstavljaju potencijalne prijetnje za očuvanje nacionalne sigurnosti i ostvarenje nacionalnih interesa Republike

Hrvatske. Negativni demografski trendovi također se nalaze na popisu ugroza nacionalne sigurnosti Hrvatske (Pesek, 2018).

7.1. Novi valovi

Prema analizi Migration Data Portal prognoze o migracijama razlikuju se u njihovim predviđanjima o budućim migracijskim tokovima i trendovima. Populacijsko odjeljenje Ujedinjenih naroda predviđa pad neto migracijskih razina između 2010. i 2020., te stalne razine do 2050. (UN PD, 2015 prema Migration Data Portal, 2019). Prema UN-u, u zemljama s visokim dohotkom predviđa se da će neto migracija predstavljati 82 posto rasta stanovništva. U suprotnome, u većini zemalja sa visokim dohotkom broj stanovnika bi se smanjio bez budućih migracija (UN DESA, 2015 prema Migration Data Portal, 2019). Što se tiče alternativnih scenarija za cijeli svijet, istraživači Bečkog instituta za demografiju projicirali su da će ukupni broj migranata na globalnoj razini u narednih 50 godina ostati gotovo konstantan (Sander i sur., 2013 prema Migration Data Portal). Scenariji migracija koje je razvila Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD), između ostalog, očekuje da će se globalna migracija povećati ili barem ostati konstantna zbog rasta stanovništva u zemljama s niskim dohotkom, zajedno s manjkom na tržištu rada i starenjem stanovništva u zemljama s visokim dohotkom (OECD, 2009 prema Migration Data Portal, 2019).

Hrvatske sigurnosne službe upozoravaju na novi val migracija s kojim bi se Hrvatska u sljedećim mjesecima mogla suočiti. Veliki val ilegalnih migranata preko naše zemlje žele doći na područje srednje i zapadne Europe. Trenutno se u Srbiji nalazi otprilike četiri tisuće, a u Bosni i Hercegovini oko četiri i pol tisuće ilegalnih migranata kojima je jedini cilj ući u Hrvatsku. Prema tome Hrvatska bi se vrlo brzo mogla suočiti sa novim velikim valom od oko deset tisuća ilegalnih migranata koji žele prijeći državne granice. Procjene su kako je već sada u Grčkoj u pokretu između 10 i 20 tisuća ljudi koji preko Makedonije i Srbije s jedne te Albanije i Crne Gore s druge strane žele ući u BiH i dalje nastaviti prema Hrvatskoj. Također, procjenjuje se da se u kopnenom dijelu Grčke nalazi sedamdeset tisuća migranata koji bi se mogli pokrenuti prema zapadu. Da je situacija iznimno ozbiljna, govore i službeni podaci koje iznio Slobodan Ujić, ravnatelj Službe za poslove sa strancima BiH. Prema njegovim riječima, u prva tri mjeseca ove

godine u BiH je ušlo 3805 ilegalnih migranata, što je dvostruko više nego u istom razdoblju 2018. On procjenjuje kako će u Bosnu i Hercegovinu ove godine ući oko 40.000 ilegalnih migranata, odnosno 40 posto više nego 2018. Više od 95 posto njih ne želi ostati u Bosni i Hercegovini nego želi u Hrvatsku i dalje u Europu. Još jedan sigurnosni problem predstavljaju poraženi strani pripadnici ISIL-a koji su se nedavno predali kurdskim snagama u Siriji. 800 stranih boraca, koji su bili pripadnici ISIL-a, Kurdi žele vratiti u matične domovine, no one ih ne žele primiti. Procjena hrvatskih sigurnosnih službi jest da će određeni postotak njih pokušati doprijeti do Hrvatske i Europe uz pomoć lažnih dokumenata ili bez dokumenata uopće (Žabec, 2019).

7.2. Selektivna imigracija

Različite instrumente je moguće koristiti kada je riječ o selektivnoj migraciji. Pa tako SAD koristi liste prioriteta dok Kanada, Australija i Novi Zeland koriste bodovne sustave. Američke liste prioriteta sadrže rangiranje poželjnih vještina pri čemu prednost imaju kandidati s najvećim kvalifikacijama. U bodovnom sustavu bodovi se dodjeljuju za različite zahtjeve od strane imigranata. Kandidati koji ostvare minimalni broj bodova se mogu useliti samo ako godišnja imigracijska kvota nije premašena. Neki ekonomisti predlažu alternativu metodama selekcije koje se sada koriste, a ona se temelji na prodaji migracijskih prava (Becker i Becker, 1996, prema Ochel, 2001). Ovaj instrument bi birao one imigrante koji su spremni platiti cijenu koju je odredila vlada države u koju dolaze. Druga opcija je da se organizira aukcija dozvola koje će migrantima omogućiti ulazak u željenu zemlju (Ochel, 2001).

Učinkovitost mehanizama odabira (selekcije) ovisi o raznim faktorima, uključujući imigracijske ciljeve države primateljice. Na učinkovitost također utječe jesu li ciljevi kratkoročni poput ispunjavanja trenutne potrebe za radnom snagom ili dugoročni, kao što je postizanje stalnog zaposlenja za migrante. Učinkovitost također ovisi o informacijama koje posjeduju oni koji razvijaju bodovni sustav ili koji sudjeluju u aukciji. Vlada država primateljica koja kreira bodovnu listu poznaje ekonomsku i vlastitu demografsku situaciju svoje države relativno dobro. Oni također mogu procijeniti socijalne, kulturne i sigurnosne implikacije imigracije. No, oni nemaju dovoljno znanja o kvalifikacijama imigranata. Domaće tvrtke imaju znanja o potrebama

rada i vještinama stranih radnika koje žele zaposliti. Oni, međutim, nisu tako dobro informirani o demografskim, socijalnim, kulturnim te sigurnosnim posljedicama migracije kao što je vlada. Imigranti su svjesni svojih kvalifikacija, ali nisu dovoljno informirani o uvjetima koji postoje u državi u koju dolaze. Učinkovitost mehanizama selekcije je određena i činjenicom da se odluke vlade, domaćih tvrtki i imigranata temelje na njihovim vlastitim interesima. Vlada u obzir uzima ne samo ekonomske i demografske, već društvene, kulturne i sigurnosne aspekte. Domaće tvrtke u obzir uzimaju očekivanu dobit, dok su migranti zainteresirani za postizanje visokog životnog standarda (Ochel, 2001).

Prednosti i nedostaci bodovnog sustava

Iskustva zemalja koje koriste ovaj instrument kada je riječ o selekciji imigranata pokazuju da on dobro funkcionira te da je jednostavan za korištenje. Sekcija se temelji na ekonomskim i integracijski povezanim potrebama. Ovaj sistem je također široko prihvaćen u domicilnoj populaciji.

Nedostaci su skupa administracija povezana s kreiranjem i prilagodbom bodovnog sustava te sa ispitivanjem kvalifikacija imigranata. Također postoje metodološki problemi identificiranja nedostatka radne snage s obzirom na zanimanje (Bauer 1998, prema Ochel, 2001). Pored toga vremenski razmak između dobivanja podataka o tržištu rada koji se koriste za utvrđivanje nedostatka radne snage i stvarna migracija može dovesti do pogrešnog odabira imigranata. Bodovni sustavi su također relativno nefleksibilni i spori u reagiranju ne nepredviđene okolnosti (Zimmermann 2000, prema Ochel, 2001). Nefleksibilnost je uzrokovana vremenom potrebnim za uspostavljanje novog kriterija selekcije. Konačni nedostatak leži u učincima distribucije u državi primateljici (Ochel, 2001).

Prednosti i nedostaci modela aukcije

U odnosu na bodovne sustave, aukcija za imigracijska prava ima prednost u dodjeli migracijske potvrde putem mehanizma plaćanja čime se znatno smanjuju administrativni poslovi. Istodobno, mehanizam plaćanja osigurava da imigracija bude usmjerena na ekonomske i demografske zahtjeve imigranata. Potencijalni imigranti su spremni dati visoke ponude ako tržište rada države primateljice obećava dobar dohodak.

Prihode od aukcija prima država koji se dijelom mogu koristiti za financiranje javnih dobara koje konzumiraju migranti. Također se pokazalo da se javno prihvaćanje migracija povećava ako imigranti plate kako bi ušli u željenu državu. Iako bi aukcijski model mogao rezultirati odabirom „pravih“ imigranata, to nije zajamčeno. Pretpostavimo da zemlja želi primiti samo visoko kvalificirane radnike, ako npr. visoko obrazovanje pojedincu omogućava da postigne relativno visoki prihod u domovini tada on može dobiti malo od migracije, ali nekvalificirani radnici u smislu prihoda mogu dobiti puno više. Zbog tog razloga će oni koji su manje kvalificirani na aukciji ponuditi višu cijenu nego visoko kvalificirani kako bi dobili migracijsku potvrdu. Osim nedovoljne učinkovitosti odabira, aukcijski model imigraciju čini skupljom oduzimajući imigrantima dio njihove imigracijske dobiti. Zbog toga imigranti više preferiraju države s bodovnim sustavom koji im omogućava veći neto prihod (Ochel, 2001).

Mnogi stručnjaci su potvrdili kako Hrvatska još uvijek nema adekvatnu migracijsku politiku. Demograf dr. Stjepan Šterc navodi Hrvatska nema nikakav koncept useljeničke politike niti selektivnog useljavanja kao ostale zemlje Europske unije. Hrvatska će morati donijeti program selektivnog useljavanja po dobi, spolu, obrazovanju, ali i prema prostoru u koji se radna snaga upućuje i prema djelatnostima koje se žele razvijati. Da bi se to ostvarilo mora se pripremiti temeljiti plan kako bi se točno znalo koliko ekonomskih migranata treba, te koje obrazovanja, spola i u kojim prostorima. Prema Štercu su to strateške stvari jer nikome nije svejedno koje će se stanovništvo useliti u Hrvatsku. Također Šterc daje primjer Irske imigracijske politike kao pozitivan model. U Irskoj danas završava najobrazovanije mlado stanovništvo za koje se Irska nije pomučila, nije ništa plaćala za njihovo obrazovanje. Ta je zemlja više useljavala obrazovaniji kadar jer se u konceptu razvitka više oslanjala na pamet iseljeničtva i razvijala IT tehnologiju. Iraci su točno imali koncept djelatnosti za koje im treba radna snaga i koje su komplementarne potencijalu njihova prostora. Dr. Anđelko Akrap, također demograf, na isti način izražava svoju zabrinutost tvrdeći da druge zemlje vode svoje selektivne imigracijske politike po dobi, spolu, obrazovanju i u skladu s potrebama tržišta a mi još uvijek nemamo nikakvu politiku koja bi se bavila tim problemom. Migracijska je politika kod nas prepuštena Ministarstvu unutarnjih poslova što je jedini primjer u Europi. U svim ostalim državama useljavanje radnika je posljedica koordinacije na razini države, socijalne politike i poslodavaca. U Hrvatskoj,

kad poslodavci traže stranu radnu snagu, traže je zbog niskih nadnica pa kažu “idemo tražiti kvote”, ali to se nigdje ne prepušta poslodavcima, a da se ne vidi mogu li se domaći radnici prekvalificirati jer ljudi koji dolaze upadaju u socijalni sustav zemlje. Naspram Hrvatske, europske države mjerama migracijske politike “sprečavaju” iseljavanje kadrova koji su im potrebni i koji su nositelji razvijajućih tehnologija, a provode selektivnu politiku useljavanja u skladu s potrebama svog tržišta rada. O iseljavanju visokoobrazovanih stručnjaka govorila je i dr. Snježana Gregurović koja se bavi sociologijom migracija. Osim toga što nemamo izrađenu strategiju useljavanja, o demografskoj slici zemlje i iseljavanju mladih raspravlja se usput i ne poduzima se ništa da se trendovi starenja stanovništva i negativni migracijski saldo ublaže. Iako se brojne rasprave o navedenoj temi vode u znanstvenim krugovima, donosioci i kreatori politika ih ignoriraju tako da se ostavlja dojam da su takve rasprave nevažne (Jurasić, 2016).

S obzirom na iseljavanje mladih i visokoobrazovanih stručnjaka, realno je očekivati manjkove na tržištu rada i probleme s nadomještanjem radnika u pojedinim sektorima. Takva situacija se već dogodila u zdravstvenom sustavu gdje je manjak već prisutan. Zbog odlaska velikog broja radno sposobnog stanovništva, visokoobrazovanog i onog sa srednjom stručnom spremom, moglo bi se dogoditi da će se raznim neadekvatnim i neprimjerenim politikama i mjerama poticati useljavanje radne snage, a sveobuhvatna selektivna politika još uvijek neće biti donesena (Jurasić, 2016).

8. ZAKLJUČAK

8.1. Referiranje na hipoteze

Sve četiri navedene hipoteze su potvrđene:

Zbog svoga geografskog položaja na Balkanskoj ruti te zato što ima granicu na moru ali je i vanjska granica Europske unije na navedenoj ruti, Hrvatska migrantima predstavlja vrlo važno i, u odnosu na morske rute preko Mediterana, sigurno tranzitno područje koje će rado pokušati iskoristiti s ciljem odlaska prema poželjnim destinacijama. Zbog toga je navedena H1 hipoteza „Prostor Republike Hrvatske migrantima predstavlja važan prometni koridor“ potvrđena.

Navedena izvješća FRONTEX-a i hrvatske Sigurnosno obavještajne agencije pokazuju da su se rute kroz Hrvatsku koristile i/ili pokušale iskoristiti za prijevoz ilegalnih roba poput narkotika, cigareta i oružja. Osim toga javlja se problem krijumčarenja ljudi te pokušaja prelaska državnih granica bez odgovarajućih dokumenata. Također, potvrđeno je da su hrvatskim teritorijem prolazile osobe koje su kasnije okrivljene za terorističke napade diljem Europe. Sve navedeno potvrđuje H2 hipotezu „Migranti predstavljaju sigurnosnu prijetnju hrvatskom prostoru u kontekstu ilegalnih aktivnosti“ što bi trebalo biti zabrinjavajuće.

Još jedan zabrinjavajući zaključak jest da hrvatska zbog svoje slabe i neadekvatne politike gubi ljudske resurse. Kao što je navedeno Hrvatskoj već sada nedostaje radne snage, a mlado i obrazovano stanovništvo odlazi u zemlje koje im omogućuju bolje životne uvjete. Ljude koji upravljaju Hrvatskom trenutno ovaj podatak ne brine zato što se radi o dugoročnom procesu pa umjesto da se odmah razvije povoljna politika poduzimaju se mjere od kojih nema previše koristi. Upravo je zbog toga H3 hipoteza „Migranti predstavljaju sigurnosnu prijetnju hrvatskom prostoru u kontekstu supstitucije stanovništva“ potvrđena jer već sada postoji problem nedostatka radne snage koji će migranti sa zadovoljstvom riješiti. Dodamo li tome predviđanja o broju migranata koji bi tek mogli doći na hrvatske prostore, neupitno je da je sigurnost hrvatskog stanovništva ugrožena.

Iz navedenih podataka i mišljenja stručnjaka evidentno je da Hrvatska nema adekvatnu migracijsku selektivnu politiku. Na primjerima Australije, Kanade, Sjedinjenih Država,

Irske, itd. može se vidjeti koliko kvalitetna i dobro postavljena migracijska politika može doprinijet ne samo razvoju, već i sigurnosti države primateljice. Stoga je i posljednja H4 hipoteza „Migracijska selektivna politika važna je za kontrolu migracija i migranata“ potvrđena.

8.2. Opći zaključci

Hrvatski prostor je oduvijek bio primamljiv stranim osvajačima zbog svojeg geografskog položaja. Snažna prometna povezanost sa državama središnje Europe, Mediterana te jugoistočne Europe dovela je do stvaranja Balkanske migrantske rute. Veliki broj migranata koji su se odlučili kretati Balkanskom rutom stvorili su Hrvatskoj sigurnosne probleme poput nezakonitih migracija, krijumčarenja roba i ljudi, korištenje teritorija u svrhu tranzita pojedinaca sa samoubilačkim terorističkim namjerama, itd.

Spomenuto Gadafijevo proročanstvo se u početku smatralo nebuloznim razmišljanjem ludog čovjeka. No, kada se segmenti poput siline useljavanja, struktura useljenika koju su sačinjavali 25 % djece, 17 % žena i 58 muškaraca; 41 % Sirijaca, 21 % Afganistanaca 38 %; preko 90 % bez obrazovanja ili s vrlo niskim obrazovanjem, jedan dominantni smjer, veliki brojevi, priključenje izbjegličkom valu stanovnika iz čak 91 zemlje, podnošenje nevjerojatnih strahota na putu, itd. potvrđuju kako ova kretanja prema Europi nisu bila slučajna a samim time predstavljaju sigurnosnu ugrozu europskom stanovništvu (Šterc, 2016). Signifikantan broj migranata iz navedene strukture useljenika je prošao i kroz Hrvatsku pa samim time, kao i Europa, i Hrvatska se našla na putu sigurnosne prijetnje pomno planiranog i organiziranog migrantskog vala.

S obzirom na predviđanja o prirodnom rastu stanovništva na području Sjeverne Afrike i Azije možemo očekivati jednake ako ne i veće migrantske valove od ovih koji su već zatresli stupove sigurnosti Europe. Kako bi osigurala svoju sigurnost Hrvatska će morati razviti, za nju, povoljnu migracijsku politiku pomoću koje će moći kontrolirati koliko je migranata na prostoru Hrvatske države te koliko ih još treba ovisno o socio-demografskim karakteristikama poput dobi, spola, razine obrazovanja, itd. U radu se navode neki primjeri migracijskih selektivnih politika koji su drugim državama olakšali kontrolu ali i povećali sigurnost. Osim navedenih postoji još migrantskih politika koje se mogu „kopirati“ i primijeniti na Hrvatsku. Moguće je da će doći vrijeme kada zaštita

granica isključivo pomoću granične policije više neće biti dovoljna, poglavito zbog velikog broja migranata koji se okupljaju na prostoru Bosne i Hercegovine u nadi da će nezakonito uspjeti proći kroz hrvatsku granicu. U tome slučaju Hrvatska ne smije dopustiti Europskoj uniji da od nje pokuša napraviti hot spot čak i pod cijenu zatvaranja granica. Neke europske države su to već učinile davno shvativši kakvu prijetnju za njihov prostor i identitet predstavljaju migranti. Naposljetku, prijetnja koju za sada mali broj ljudi u Hrvatskoj shvaća ozbiljno je supstitucija stanovništva. Iako se prema stručnjacima ona uglavnom događa nasilnim putem i praktički je nemoguća bez oružanog sukoba trebalo bi uzeti u obzir da su se kroz povijest, točnije za vrijeme velike Seobe naroda migracije odvijale nasilnim putem pomoću oružanih sukoba, a od početka migrantske krize pa do danas je većina migranata ušla u Europu mirnim putem. Europa, a ni Hrvatska ni pod koju cijenu ne bi smjela dopustiti da se takva katastrofa dogodi jer to znači propadanje svega što smo do sada poznavali te potpuni nestanak hrvatskog identiteta.

9. LITERATURA I IZVORI PODATAKA

9.1. Literatura

1. Babić D. (2005.): Prikazi i recenzije, Migracijske i etničke teme vol. 21, br.4, str. 393–404.
2. Balija M., (2019.): Iseljavanje iz Hrvatske – razvojno i/ili sigurnosno pitanje?, Podravina Volumen 18, broj 35, Str. 105 – 121.
3. Cukon A. (2013): Hrvatska kao tranzitna zemlja međunarodnih nezakonitih migracija. Diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
4. Čaćić-Kumpes J., Gregurović S., Kumpes J. (2012.): Migracija, integracija i stavovi prema imigrantima u Hrvatskoj, Revija za sociologiju 42, br. 3, str. 305–336.
5. Dragović F. (2018.): Sigurnost Europskih granica i migracije, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb
6. Frontex (2018): Risk Analysis for 2018.
7. Frontex (2019): Risk Analysis for 2019.
8. Gregurović S. (2011): Obilježja migracijskih tokova i integracija novih imigrantskih grupa na tržištu rada u južnoeuropskim zemljama članicama Europske unije, Migracijske i etničke teme, vol. 27, br. 1: str. 57–75.
9. Javno izvješće Sigurnosno-obavještajne agencije 2016.
10. Javno izvješće Sigurnosno-obavještajne agencije 2017.
11. Javno izvješće Sigurnosno-obavještajne agencije 2018.
12. Klemenčić M., (1993.): Hrvatska: prošlost i sadašnjost; smještaj, položaj, teritorij, granice, regije, Acta. Geogr. Croat. Vol 28., 23-38.
13. Kuti S. (2014.): Izbjegličke studije i migrantski transnacionalizam: od ignoriranja do novih mogućnosti, Polemos 17, br. 1–2, str. 29-47.
14. Mackinder H. J. (1904.): Geografski stožer povijesti u: O Tuathail G., Dalby S., Routledge P. (2007.): Uvod u geopolitiku, Politička kultura, nakladno-istraživački zavod, Zagreb.
15. Mikac R., Dragović F. (2017.): Masovne migracije: izazovi, posljedice i put naprijed, Forum za sigurnosne studije god. 1, br. 1.
16. Milardović, A. (2014.): Stranci pred vratima, Institut za europske i globalizacijske studije, Pan liber, Zagreb

17. Ochel W. (2001.): Selective immigration policies: point system versus auction model, CESifo Forum, ISSN 2190-717X, Ifo Institut für Wirtschaftsforschung an der Universität München, München, Vol. 02, Iss. 2, pp. 48-52.
18. Organization for security and co-operation in Europe (OSCE): Mission to Bosnia and Herzegovina, Procjena situacije u vezi sa migrantima i izbjeglicama u Bosni i Hercegovini.
19. Penava M. (2011.): Utjecaj migracija na europsko tržište rada, Ekon. misao i praksa dbk, vol. 20., br. 2, str. 335-362.
20. Pesek P. (2018.): Obilježja nezakonitih migranata i kriminalitet stranaca u svjetlu migrantske krize na području Republike Hrvatske. Diplomski rad. Zagreb: Edukacijsko – rehabilitacijski fakultet u Zagrebu.
21. Pozniak R., Petrović D. (2014): Tražitelji azila kao prijetnja, Stud. ethno. Croat., vol. 26, str. 47-72.
22. Project Europe 2030, Challenges and opportunities (2010.): A report to the European council by the reflection group on the future of the EU 2030.
23. Stanković D. (2011.): Imigraciona i integraciona politika evropske unije između države i supranacionalne zajednice u: Vuković D., Arandarenko M. : Socijalne reforme – sadržaj i rezultati, Fakultet političkih nauka, Beograd.
24. Šterc S. (2016.): Velika seoba naroda, Globus, 22.04.2016. godine, broj 1324, Zagreb, 28-34.
25. Šterc S., Komušanac M. (2012.): Neizvjesna demografska budućnost Hrvatske – izumiranje i supstitucija stanovništva ili populacijska revitalizacija, Druš. istraž. Zagreb, god. 21 (2012), br. 3 (117), str. 693-713.
26. Tadić J., Dragović F., Tadić T. (2016.): Migracijska i izbjeglička kriza – sigurnosni rizici za EU, Polic. sigur. (Zagreb), godina 25. (2016), broj 1, str. 14-41.
27. Tatalović S., Grizold A., Cvrtila V. (2008.): Suvremene sigurnosne politike: Države i nacionalna sigurnost početkom 21. stoljeća, Golden marketing-Tehnička knjiga, Zagreb
28. Tatalović S., Malnar D. (2016.): Migracijska i izbjeglička kriza u europi: države balkanskog migracijskog pravca između sekuritizacije i humanitarizma, Vol. LXVIII, br. 4, str. 285–308.

29. Varga M. (2018.): Suvremeno tržište radne snage unutar Europske Unije. Prvostupnički rad. Zagreb: Prirodoslovno-matematički fakultet.
30. Zlatković Winter J. (2004.): Suvremena migracijska kretanja u Europi, Migracijske i etničke teme, vol. 20, br. 2-3, str. 161-170.
31. Zorko M. (2018.): Geopolitika i teritorijalnost, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb

9.2. Izvori podataka

1. Blaško D. (2015.): Znete li zašto migranti za europsko odredište biraju otok Lampedusu? Preuzeto: 13.08.2019. sa: <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/pogledajte-zasto-migranti-biraju-za-svoje-europsko-odrediste-lampedusu/>
2. Centar intelligence agency (CIA): The world factbook – Croatia. Preuzeto 03.08.2019. sa <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/hr.html>
nece-postati-hot-spot-za-migrante-1249573
3. Državni zavod za statistiku, Preuzeto 06.08.2019. sa: <https://www.dzs.hr/>
4. Eurostat (2019): Immigration to EU countries: 4.4 million in 2017. Preuzeto: 06.08.2019. sa: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190321-1>
5. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža
6. Hina (2018.): Ministar Božinović: Hrvatska neće postati 'hot spot' za migrante. Preuzeto 05.08.2019. sa <https://www.vecernji.hr/vijesti/ministar-bozinovic-hrvatska->
7. Jursić D. (2016.): Hrvatska pred demografskim slomom, a nema politike useljavanja. Preuzeto 10.08.2019. sa <https://www.vecernji.hr/premium/demografi-upozoravaju-hrvatska-bez-useljenicke-politike-pred-slomom-1080153>
8. Kalafatić D. (2015.): Europa će šaptom pasti od islamske najeзде. Preuzeto 09.08.2019. sa <http://www.hrvatski-fokus.hr/index.php/unutarnja-politika/15537-europa-ce-saptom-pasti-od-islamske-najeзде>

9. Migration data portal (2019.): Migration forecasting. Preuzeto 05.08.2019. sa <https://migrationdataportal.org/themes/migration-forecasting#recent-trends>
10. Srzić A. (2018.): Hoće li Hrvatska ipak postati migrantski hot spot nakon što se hermetički zatvori Schengen? Preuzeto 09.08.2019. sa <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/hoce-li-hrvatska-ipak-postati-migrantski-hot-spot-nakon-sto-se-hermeticki-zatvori-schengen-foto-20180709>
11. The Guardian: Croatia 'will not become a migrant hotspot' says prime minister. Preuzeto 05.08.2019. sa: <https://www.theguardian.com/world/2015/sep/18/croatia-refugees-zoran-milanovic-migrant-hotspot>
12. Žabec K. (2019.): Hrvatskoj prijete novi izbjeglički val „Riječ je o desecima tisuća ljudi koji će krenuti s dolaskom ljeta, ali najveći problem su ISIS-ovci“. Preuzeto 05.08.2019. sa <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/hrvatskoj-prijete-novi-izbjeglicki-val-rijec-je-o-desecima-tisuca-ljudi-koji-ce-krenuti-s-dolaskom-ljeta-ali-najveci-problem-su-isis-ovci/8702855/>

10. POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFOVA

10.1. Popis slika

Slika 1: Prikaz glavnih prometnih koridora kroz Hrvatsku. Iz: Klemenčić M., (1993.): Hrvatska: prošlost i sadašnjost; smještaj, položaj, teritorij, granice, regije, Acta. Geogr. Croat. Vol 28., 23-38.

Slika 2: Relativna promjena broja stanovnika šireg mediteranskog okruženja 2015.-2050. godine. Iz: Šterc S. (2016.): Velika seoba naroda, Globus, 22.04.2016. godine, broj 1324, Zagreb, 28-34.

Slika 3: Prikaz Balkanske rute koja prolazi kroz Hrvatsku. Iz: Javno izvješće Sigurnosno-obavještajne agencije 2018.

Slika 4: Prikaz granice Hrvatske i BiH te položaja na kojima se migranti okupljaju. Iz: Organization for security and co-operation in Europe (OSCE): Mission to Bosnia and

Herzegovina, Procjena situacije u vezi sa migrantima i izbjeglicama u Bosni i Hercegovini.

10.2. Popis tablica i grafova

Tablica 1: Prikaz stanovništva svijeta po kontinentima 2015. – 2100. godine. Iz: Šterc S. (2016.): Velika seoba naroda, Globus, 22.04.2016. godine, broj 1324, Zagreb, 28-34.

Tablica 2: prikaz broja kilograma zaplijenjenih narkotika u 2016. i 2017. Iz: Frontex (2018): Risk Analysis for 2018.

Tablica 3: Prikaz broja oružja i cigareta (komada) zaplijenjenih u 2016. i 2017. Iz: Frontex (2018): Risk Analysis for 2018.

Grafikon 1: Broj otkrivenih migranata i izbjeglica koji ulaze u Bosnu i Hercegovinu po mjesecima za 2017./2018. godinu. Iz: Organization for security and co-operation in Europe (OSCE): Mission to Bosnia and Herzegovina, Procjena situacije u vezi sa migrantima i izbjeglicama u Bosni i Hercegovini.